

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПОЧАСНА ПАЉБА

Када је загрмела пр-ва почасна паљба? Ра-зуме се, одговорите ви, не раније но што су се појавили први топови. А, можда, ипак ни-је тако.

У древној Грчкој у част почасних гостију стрељали су у ваздух из лукова. У почетку је то избацивање стрела у ваздух имало исто сим-болично значење као, касније, пружање руке на поздрав: требало је да покаже госту да га не чека никаква опас-

ност јер су, ето, пред њим испразнили своје лукове. Касније је почасна „паљба“ постала пратилац свих празника.

Разуме се да је прона-лазак ватреног оружја изменио и начин одава-ња почасних гостима: за ведена је почасна паљ-ба из пушака, а касније из топова. Пуцањем из топова стали су да се поздрављају и бродови који би се срели на мо-ру. Начин поздравља-ња на мору био је кас-није одређен дипломат-ским међународним у-говорима који су тачно прописивали старешин-ство по коме се бродови поздрављају, број плотуна и у којим слу-чајевима брод има право да прође крај дру-гог без поздрава.

Број плотуна у већи-ни земаља креће се од 3 до 31. Колико ће се

плотуна испалити и из колико топова зависи од ранга који заузима особа у чију ће част загрмети, као и од зна-чаја празника или до-гађаја.

Деветог маја 1945. го дине слободољубиви свет поздравно је у својим градовима крај дру-гог светског рата са 30 плотуна из хиљаду ар-тиљеријских оруђа.

У ОВОМ БРОЈУ: *Лейоша од Северној до Јужној пола. Црвенојери новац. Двобој у савани. Из биографије царске биљке. Харинија гради земље и градове. Изју-бљени. Шита је шо нокискел*

Ripley's

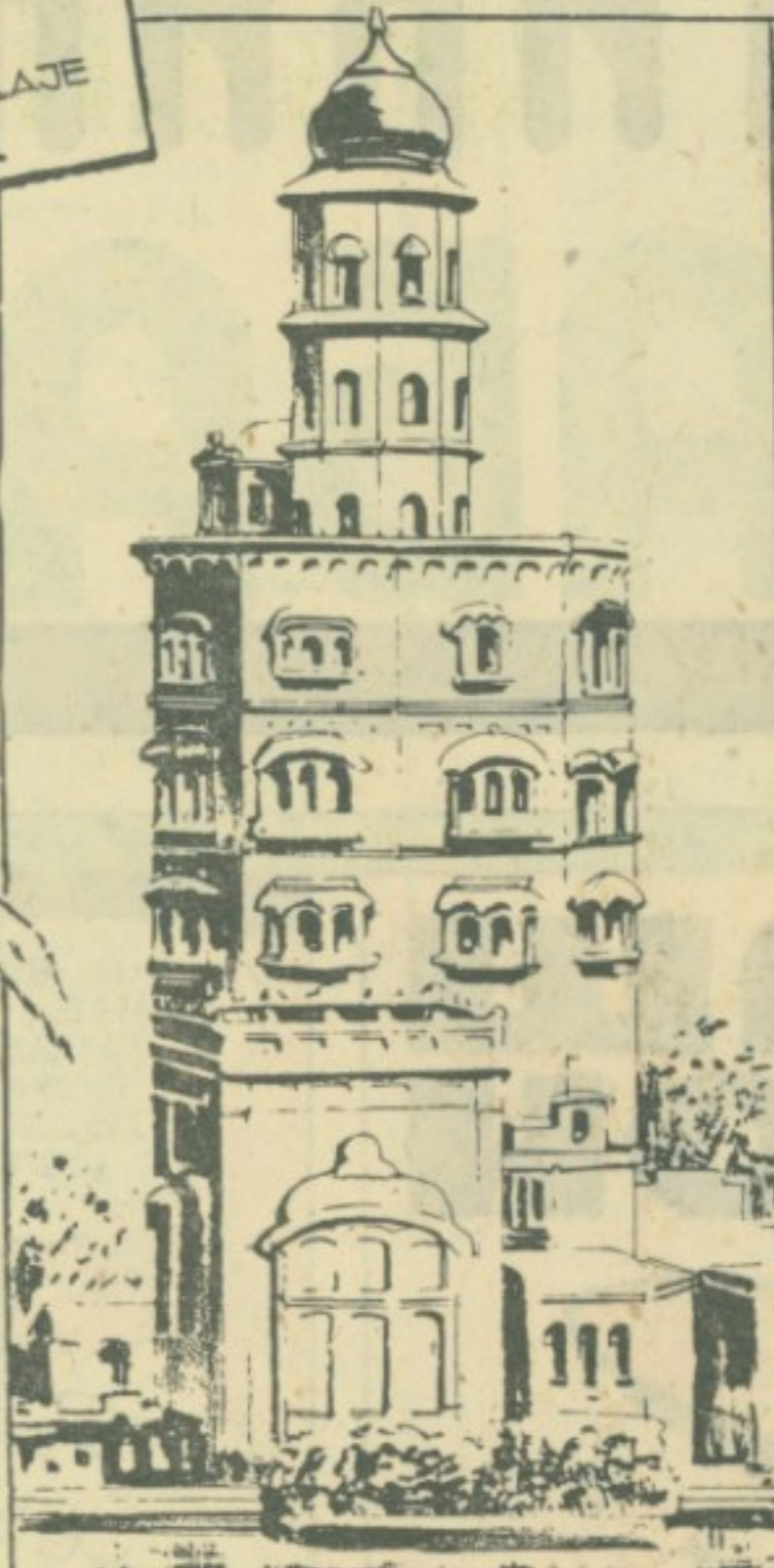
Веровали или не!

11.111.111
ПОМНОЖЕН САМИМ СОБОМ ДАЈЕ
123456787654321

Једна врста дивљих магарца

У АВГАНИСТАНУ
ПОДНОСИ ЈАХАЦА САМО АКО ГА ОБАЈ УЗЈАШЕ НАОПАКО!

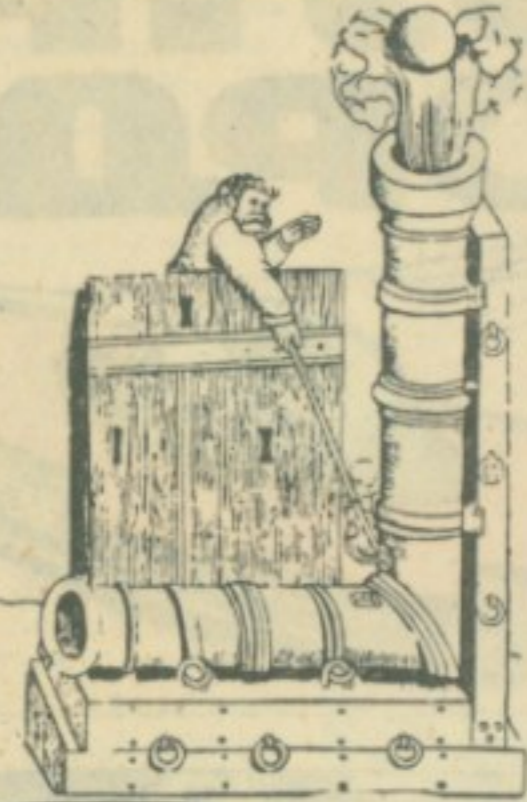
СПОМЕНИК НАЈМЛАЂЕМ „СТАРЦУ“

У ДАМПИТОЛУ (ИНДИЈА)
КУЛА БАБА АТАЛА
ЧИЈЕ ИМЕ ЗНАСИ
СТАРЦА АТАЛА
ИМА ПО ЈЕДАН СПРАТ ЗА СВА
КУ ЊЕГОВУ ГОДИНУ. БАБА
АТАЛА ЈЕ УМРО 1629. КАДА
ЈЕ ИМАО 9 ГОДИНА
СПОМЕНИК МУ ЈЕ ПОДИГ-
НУТ КАО ПРИЗНАЊЕ ЗА
ЊЕГОВУ МУДРОСТ И ЗНАЊЕ

ЈЕДИНСТВЕНА ЈЕЗЕРА

ПЛИТВИЧКА ЈЕЗЕРА У ЈУГОСЛАВИЈИ
ЈЕДИНСТВЕНА СУ У СВЕТУ. 15 ЈЕ ЗЕ-
РА ТЕРАСТАТО ПОРЕЂАНА ЈЕДНО ИЗ-
НАД ДРУГОГ ПОВЕЗАНА СУ
ВОДОПАДИМА

ТОП

ИЗ
16 ВЕКА
ИЗ КОГА ЈЕ
МОГЛО ДА
СЕ ПУЉА
И ХОРИЗОН-
ТАЛНО И
ВЕРТИКАЛ-
НО!

СА ЈЕДНОГ
СТАРОГ
БАКРОРЕЗА

RESEDO!
RESEDO!

ЗА БИЛОКУ РЕЗЕДА

КОЈУ СУ НЕКАД ЕВ-
РОПЛОДНИ СМАТРА-
ЛИ ЛЕКОВИТОМ
ВЕРОВАЛО СЕ ДА
ИЗГУБИ СВОЈУ ДЕ-
КОВИТУ МОЋ АКО
ОСОБА ДОК ЈЕ БЕ-
ДЕ НЕ ИЗГОВАРА
РЕЧИ RESEDO,
RESEDO — ЛАТИН-
СКИ, ЛЕЧИМ, ЛЕ-
ЧИМ.

ЛЕПОТА ОД СЕВЕРНОГ ДО ЈУЖНОГ ПОЛА

ла никакав утисак на младиће из племена Дусона, на острву Борнеу. Она би им чак по њиховом схватању лепоте изгледала — ружна.

Како треба да изгледа девојка да би се свидела једном младом Дусону? Пре свега, она мора да има црне зубе. Бојење зуба приликом спада у ритуалне обреде и туђинце не посвећују у њега. Ипак, етнограф Стал успео је да једном присуствује овом необичном ритуално-косметичком обреду. У нарочитим посудама девојке претварају у прах суво лишће тропске биљке квави и мешају га с пепелом. Затим се овом смесом премазују зуби. Да се боја не би отирала, зуби се покривају листом банане. Два дана девојка ништа не једе и не пије. Јер, и на Борнеу постоји изрека слична оној нашој која је позајмљена од Француза: „За лепоту треба патити!“ Када се затим истрајује, кором палме помешаном с гашеним кречом, зуби заблестављају као црне дирке на клавиру. И на крају треба још белом бојом нацртати по три звездице на слепоочницима, једну између повија и — успех је осигуран.

Хоћете ли да будете лепо по схватањима девојака из племена Кабири са Нове Гвинеје? Потребно је да се намажете кокосовим уљем од главе до пете, да црвеном бојом украсите груди, леђа и лице, а да нарочитим лепком залепите на главу „дибу“ — висок калпак покривен кречом, перјем и цвећем.

Лепотице из северноамеричког индијанског племена Хопи, пудеришу се ситним кукурузним брашном, а своју косу натопљену црном смолом уобличи тако да личи на лептира раширених крила.

Црне шаре нацртане на лицу угљем, Аустралијанке уоквиру венчићима од белог и црвеног паперја.

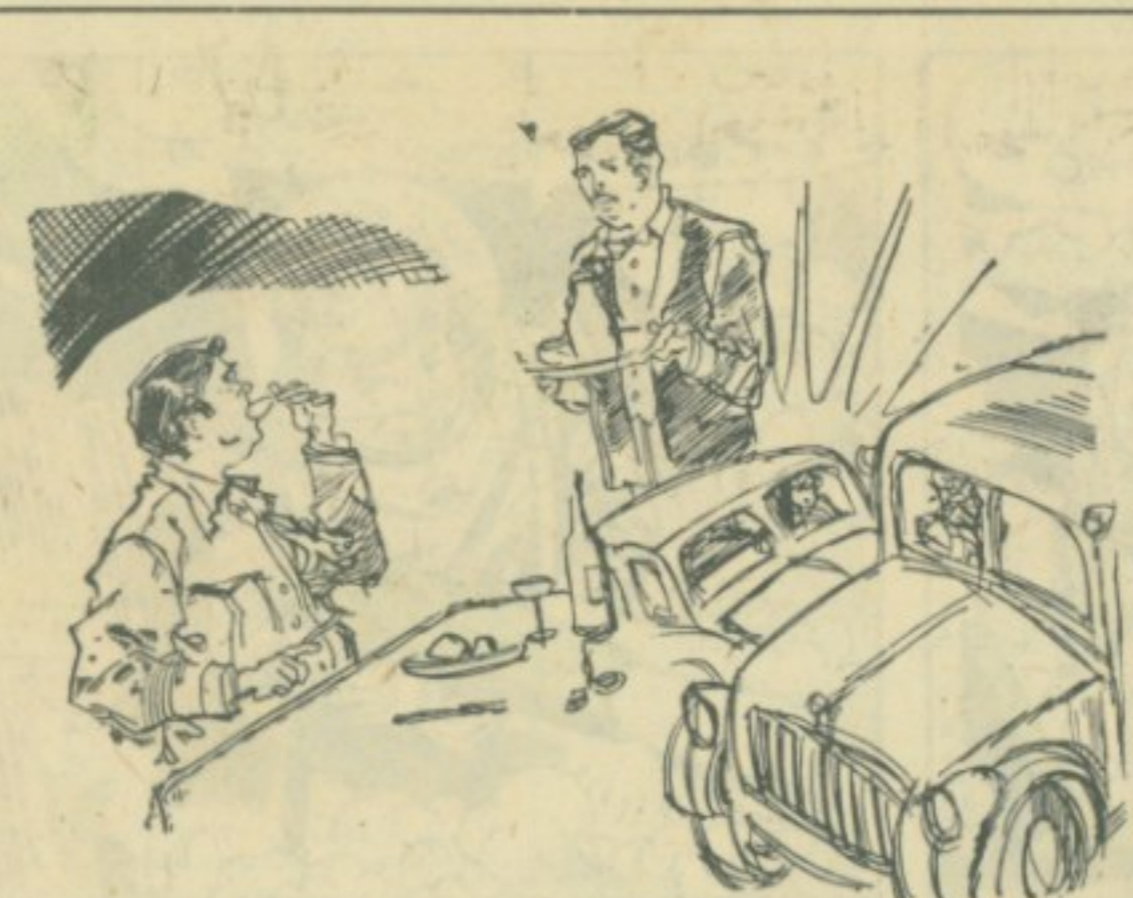
Индијанке из Хондураса, Никарагве и Боливије покривају лица светлеом смесом „уруку“ или црвеном бојом, а њихови младићи и мужеве смолом. Индијанке из племена Пагао праве смесу од црне, беле и црвене боје са сржи из костију. Ова помада, тврде истраживачи-очевици, одлично штити лице од ветра.

Девојке из индонежанског племена Дајаца, избуже руке на предњим зубима и у њих углаве комадиће седефа.

Црвена боја на телу — то је лепота по мишљењу многих народа. Жене Индије украшавају своја чела црвеном тачком или пругом. У земљама ислама у црвено се боје врхови прстију, дланова и стопала.

Има и таквих „салона за улепшавање“ у којима се због лепоте трпе праве муке. У Картуму је енглески научник Дертлет гледао како у зарезе на кожи утрљавају смету пепела, шалитре и изгњечене траве. Жене-бедуинке из Саудијске Арабије покривају плавим и зеленим истовираваним шарама лице и стопала.

И, најзад, тоалета свих помодарки између Северног и Јужног пола завршава се стављањем украса: од огрлица, наруквица, прстенова и наушница па све до животињских жила на које су нанизане птичје кости — као што је обичај на Огњеној Земљи — и тешких бронзаних ланаца. Ту су и зуби од дивљих свиња, шкољке, репови рајских птица, зуби сланих мишева... Шта се може, жене желе да буду лепе...

Један БИФТЕК у подне — саобраћајна НЕСРЕЋА

Познато је да нека чаша пива или вина може да буде узрок саобраћајне несреће али да један добар бифтек или кременадла може да угрози улични саобраћај — о томе се до данас још није знало.

ШАРЕНИ ГРАД

Становници малог перуанског града Инкилпата у Перуанским Андима били су недавно сведоци необичне природне појаве: како заједно са обичним градом на земљу падају и црвена и плавичаста ледена зрнаца. Дан пре тога у околини града било је забележено прилично јако померање земљишта. Ваздух се испунио прашином која је доспела у водену пару облака, а одатле у ледена зрна. Како се геолошки слојеви Анда одликују разним бојама и нијансама, није тешко објаснити ни појаву „шареног града“.

Да би доказао какве све опасности настају услед тешког ручка, професор Доналд А. Ленрд, директор психолошке лабораторије Колгејт универзитета у Хамилтону у држави Њујорк извео је читав низ лабораторијских опита. Осам младих људи је месец дана ручало свакодневно у ла-

бораторији. Јеловник је био различито састављен. Првих петнаест дана добијали су младићи тежак ручак од меса. Могли су да поједу колико су хтели, дакле: да се до миле воље наједу. Осталих дана међутим, добијали су лаку храну и порције су им тачно одмераване. Такав ручак састојао се од банана, овсене каше у млеку, сира и нешто воћне салате.

После ручка, око 13 часова подвргавани су испитивању. Требало је доказати колико су способнији за умни рад оних дана када су добијали лак ручак.

Резултати су били запањујући: показало се да су младићи после лаког ручка за 20 одсто брље памтили предавање које им је одржано пола часа раније. Прецизност је за 25 одсто била већа него после тешког ручка када је нарочито грпела тачност и брзина размишљања. После лаког ручка брзина рачунања се повећала за 6 одсто, брзина реаговања у премеравању хроноскопом чак за 10 одсто а тачност реаговања за 30 одсто. После тешких ручкова највише је попуштала концентрација — за готово 70 одсто!

Из овога се види колика опасност лежи и у претераном јелу.

— Многе аутомобилске несреће — каже професор Ленрд — дешавају се недељом, више због преобилног ручка него због уживања алкохола. Опасност од алкохола већ је довољно позната па се људи тога више и чувају док се на опасност од тешког јела и не обраћа пажња. После тешког ручка, одлични бифтека, наступа поспаност, дремање за воланом — а то је често узрок саобраћајних незгода.

ЦРВЕНОПЕРИ НОВАЦ

али ће затим сматрати својом обавезом да свима прича о несавесном купцу. Случај се обично завршава тиме што продавац добије доплату.

Ове монете могле би да украсе колекцију сваког нумизматичара. Свака од њих тешка је по неколико килограма а у пречнику има 70 см. Те новчанице не носе се, разуме се, у новчанику, већ на... глави, пажљиво придржаване рукама. Из далека се могу учинити као котурови сира или чак као точкови за мања кола.

Округле, велике монете и данас су у оптицају код домородаца острвске групе Санта Круз која лежи у југозападном делу Тихог океана, између Соломонових острва и Нових Хебрида. Птичја пера импрегнирана латексом — соком каучуковог дрвета служе као материјал за израду новчаница.

Обично три мајстора, која су стручну обуку добила од својих родитеља такође потомака „новчаних мајстора“, организују радоницу. Један од њих бави се ловом — хвата птице које живе у дубини тропских шума и хране се пчелама. Ловац креће у шуму носећи са собом дугачке мотке. На врху сваке је мамац — цветић који мирише на мед. Око мамца дебео слој лепка прављеног од коре једног шибца који расте на острву.

Црвенопере, крилате ста новнице шума, привучене мамцем, залепе се шапцама за мотку. Скупивши ухваћене птице, ловац им са груди почупа само најлепша црвена пера. За једну новчаницу треба црвеног перја са неколико стотина таквих птица. Затим ловац помоћу танких стрела „набавља“ беле шумске голубове.

„Сировина“ коју је ловац на тај начин добио, долази у руке другом мајстору. Он ради седећи на земљи обухвативши ногама мали округли трупца у чијој је средини начинено четвороугаоно удубљење. Ту се стављају бела голубија пера и наглапају прозачним латексом. После сушења на сунцу добија се бело јастуче.

Лепљење црвених пера је најсвечанији и најважнији део посла. Јер, од лепоте и сјаја овог перја зависи вредност „монете“. Мајстор одабира најлепша и најпахуљаста пера и њима украшава половину горњег дела белог јастучета, трудећи се да на

перце не доспе ни капљица лепка.

Када ови „полуфабрикати“ дођу у руке трећем мајстору он их слаже као под конач покривајући беле половине јастучета црвенима. Тако се добија јарко црвени појас дужи од десет метара. По строгим, иако неписаним правилима, појас се састоји тачно

од 1.500 јастучића. Они се прошивају танким нитима а на крајевима учвршћују јаким гајтаном. Сад је новчаница још мало па — готова. Мајсторима је још преостало да је савију у округли смотуљак и ставе на њу свој „жиг“ — љуштину шкољке, комадић корњачиног оклопа или пресећи реп.

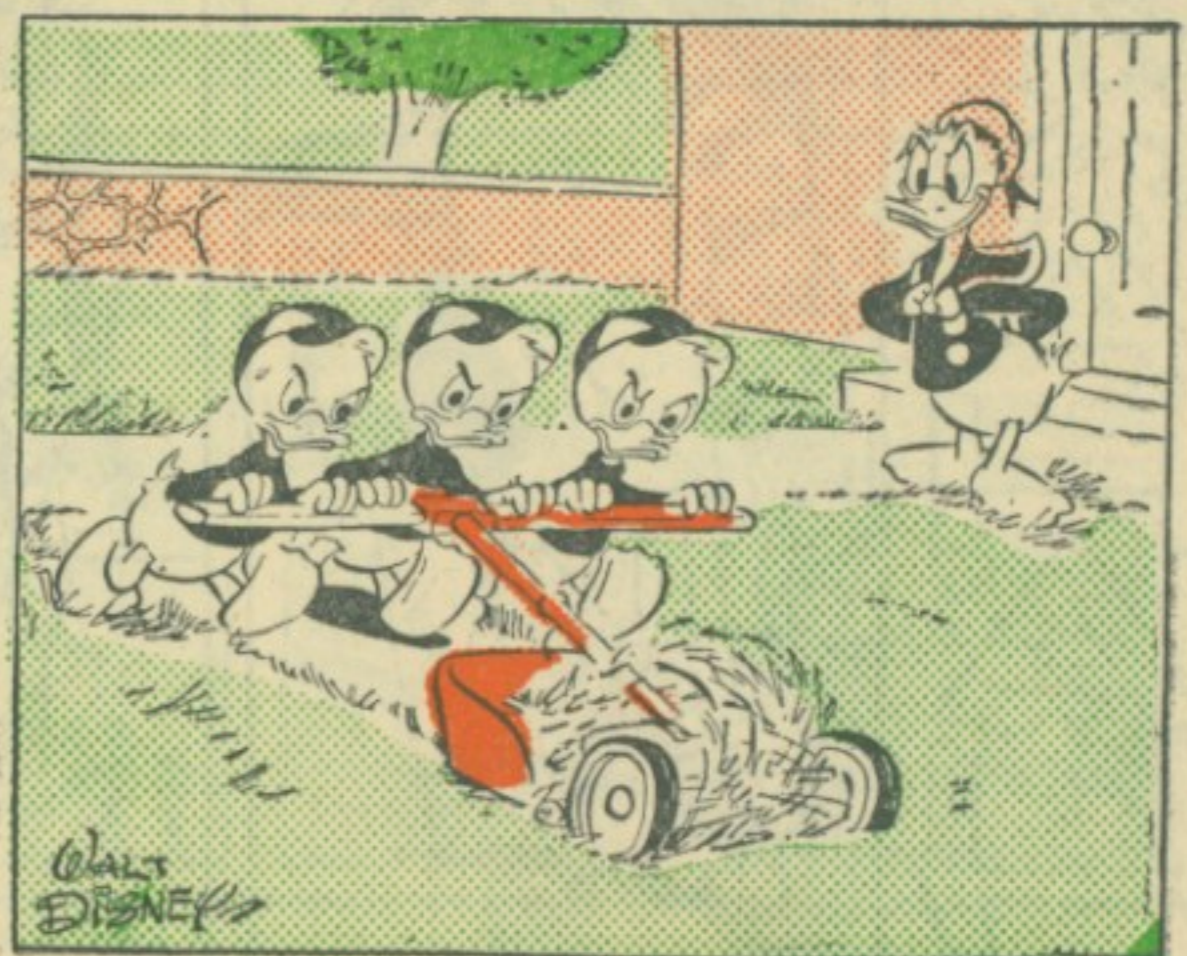
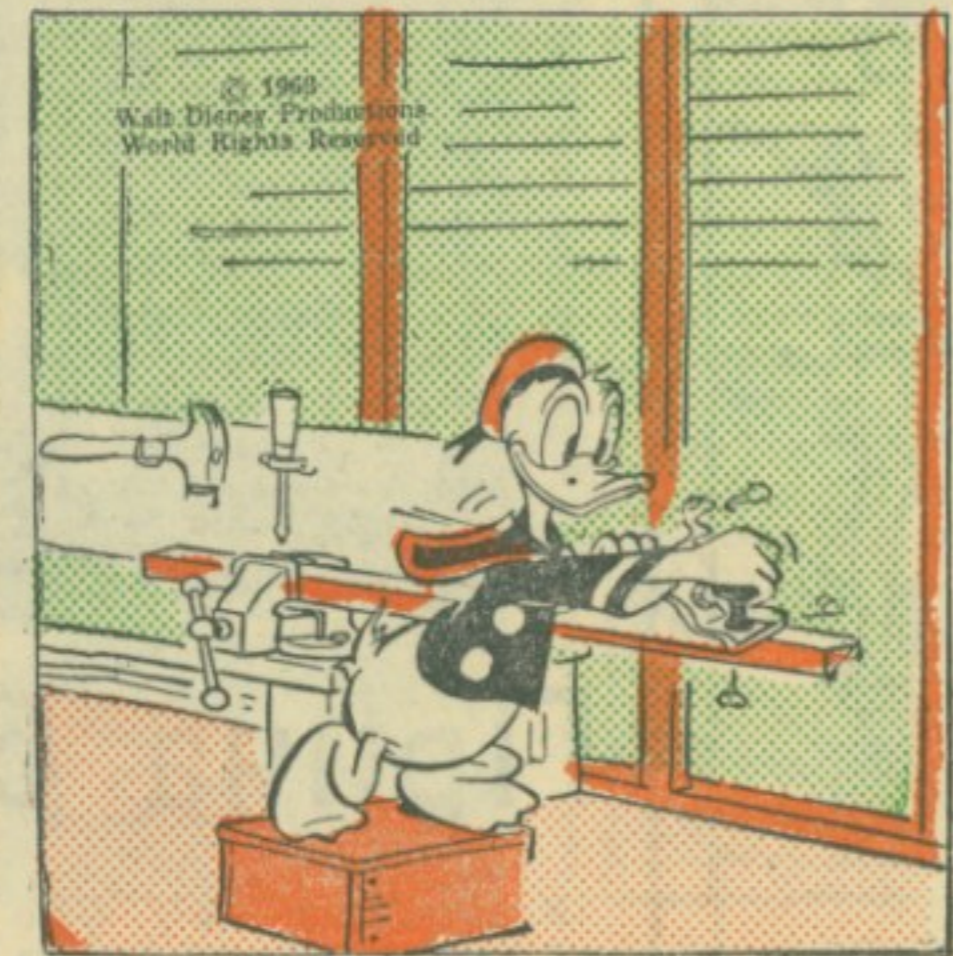
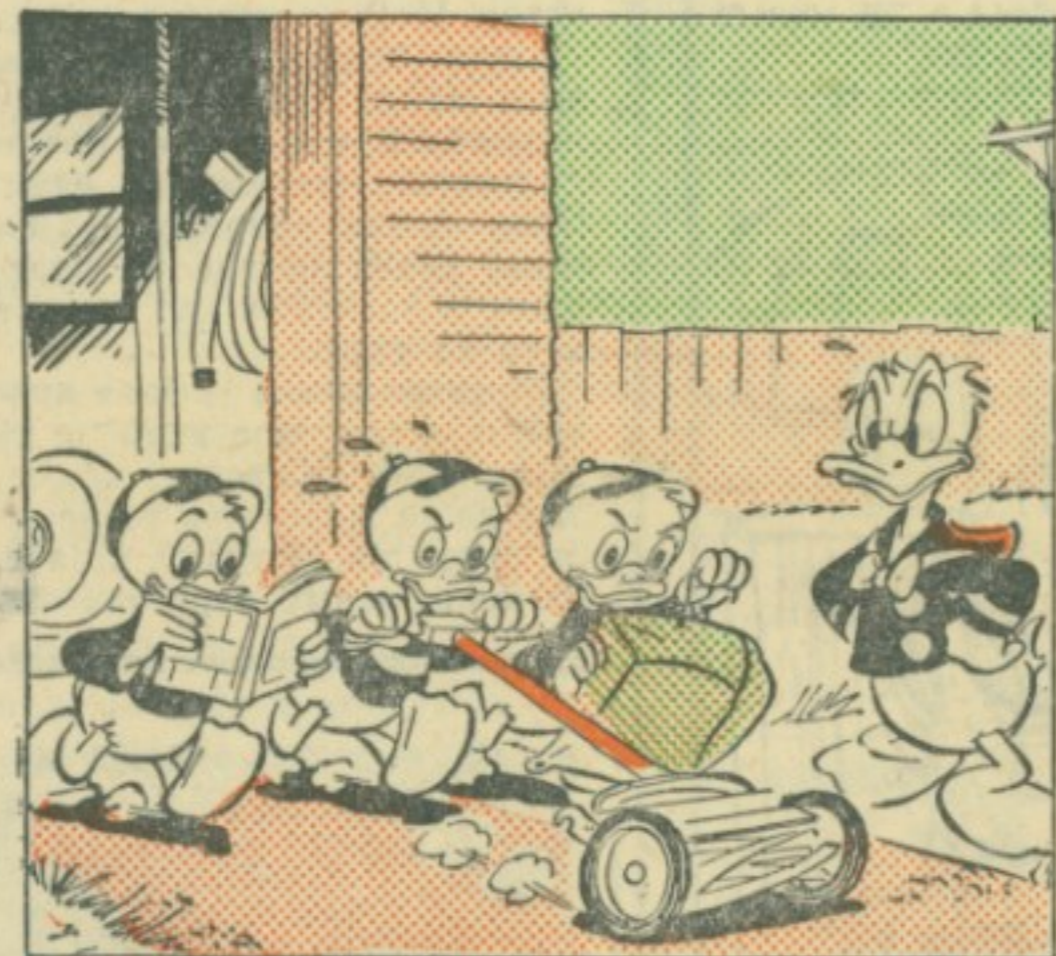
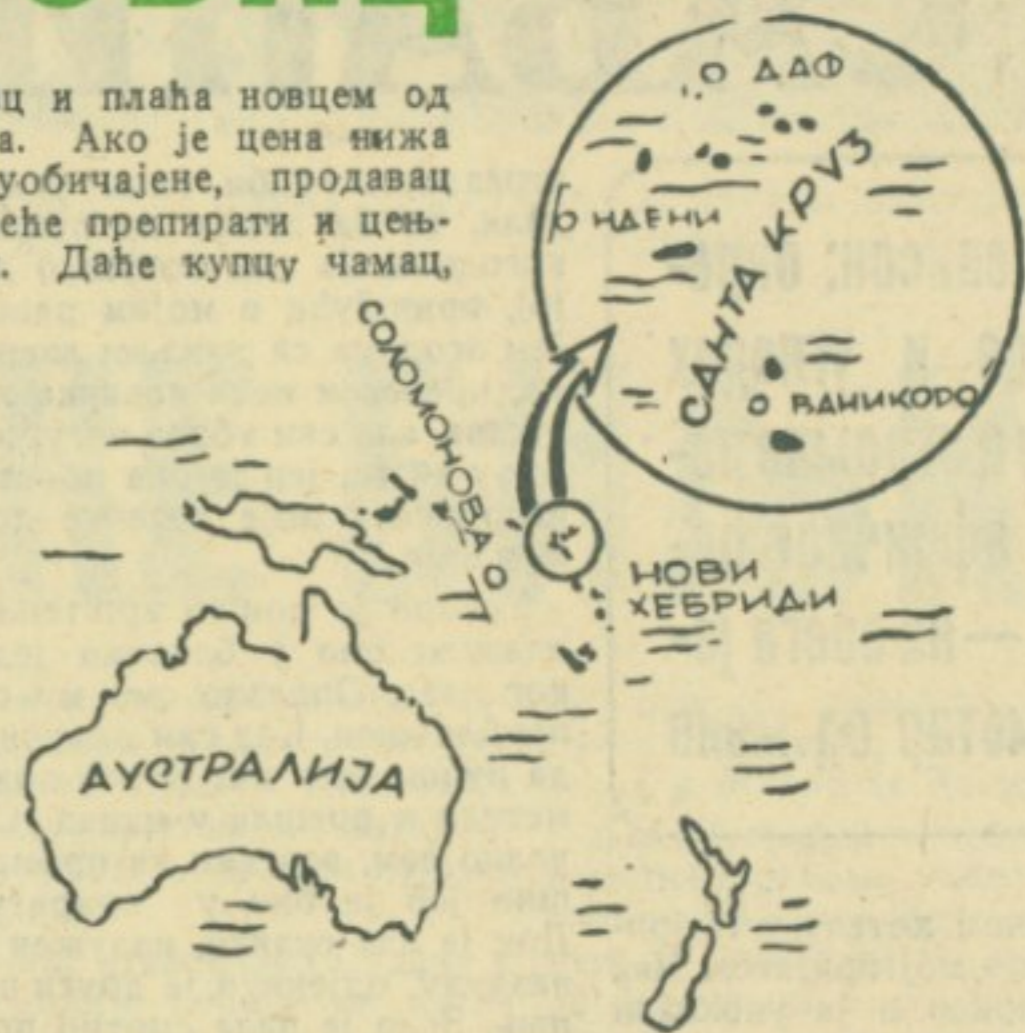
Становници острва Санта Круз често тим пернатим новцем украшавају своје куће: брижљиво га штите од прашице и плесни, сунчеве светлости и воде. Када се новчаница ипак истроши, олиња, избледи или се распадне од старости, избацује се из куће и код мајстора поручује нова.

Део пернатих новчаница пушта се у оптицај. Њихова вредност зависи од израде, степена истрошености и блиставости црвених пера. Новчанице израђене на брзину, чак и кад су блиставо црвене, имају мању вредност и употребљавају се као ситнина.

За нову новчаницу највише класе може се купити ловачки пас или украњена свиња. Занимљиво је да се свиња купљена новчаницом тако високе вредности по обичају једе само на празник. Ако хоћете да једете свињетину радним даном, онда ћете свињу платити старом новчаницом.

Приликом куповине чамца, цену увек означава...

купац и плаћа новцем од перја. Ако је цена нижа од уобичајене, продавац се неће препирати и цењкати. Даће купцу чамца,

СПРЕТАН ТРГОВАЦ

Један спретан заступник неке британске фирме успео је да направи прави трговачки подвиг. Наиме, трговац је недавно сваком харему у Техерану успео да прода по један цубокс.

ДВОБОЈ У САВАНИ

Рег Девисон: окренух се и угледах главу и огромне рогове афричког бивола — на свега један метар од мене

стрелац: што би оком угледала, то би хицем из пушке погодила. Ја сам покушао да јој, причајући о мојим ранијим згодама са дивљим зверима, пренесем нека ловачка искуства, али сам убрзо изгубио вољу за то, јер је она просто игнорисала моје ловачке доживљаје.

Ускоро је дошло крштење: опазили смо у близини једног лава. Опрезно смо му се приближили. Кад сам одлучио да пуцам звер нас је већ приметил и прешла у напад. Опалио сам, али сам га промашио јер је био у покрету. Док је лав скакао, издужен у ваздуху, одјекнуо је други пуцањ. Звер је пала смртно погођена. То је био Матилдин хитац.

У једном хотелу у Најробију мој пријатељ Чак Паркер и ја упознали смо Матилду и њеног оца Филипа, професора природних наука. Пошли смо заједно са њима у лов на крупне звери у афричке саване и дунглу, једино зато што је такса за већу групу упола мања.

Наш водич Адју следећег дана нас је повео ка језеру Викторија. Путовање је било пријатно: слушали смо Матилдино „стручно хаскање“ о тропској вегетацији и животињама. Одмах се видело да је ћерка професора природних наука мада мало неук.

Наш мали караван путовао је десетак дана и за то време смо се већ боље упознали. Матилда је била изванредан

Моја сујета била је овим поврећена, али сам сакупио храброст и честитао јој. Очигледно је била поносна, не толико самим трофејем, колико тиме што сам изгубио право да наставим са ловачким причама. Њен отац Филип био је тужан, јер није имао срце ловца, већ срце научника који је цео свој живот посветио природним наукама.

Змија под шатором

Логорovali смо у близини једне реке. Ноћ је била топла и пуна месечине. Раније смо се повукли у шаторе да бисмо

се одморили за сутрашњи лов и мрежама заштитили од ројева комараца.

Повремено се дунгла оглашавала и реметио мир тропске ноћи. Негде око поноћи из шатора наше сапутнице одјекнуо је врисак. Истог тренутка сви смо изјурили напоље. Из њеног шатора допрла је само једна реч: „Змија“, а одмах је затим и Матилда као муња излетела. Застала је за тренутак збуњена и погледала нас. Она се нагло окренула, улетела у шатор, и оданде је одјекнуо револверски пуцањ. Тело једне велике змијурине склизнуло је низ платно у траву.

Дан је био топао и жега је притисла савану. Још рано ујутру шипом смо кренули за крдом бивола које су наши трагачи пронашли. Лов на афричке биволе је врло узбудљив али и врло опасан јер су они прави господари саване пред којима узмичу и лавови.

Разјарени бивולי

У подне смо стигли у близину крда бивола. Матилда је била расположена и у својој јерко црвеној блузи личила на велику булку.

Напред је ишао Адју, домородац и искусан водич, за њим она, а недалеко од њих

ја. Десет бивола су стајали гледајући у нас, али ми смо овим сусретом више били изненађени него они. Предводник крда изазван можда црвеном блузом, оборил главу и фркнући устреми се на нас.

— Брзо лезите, Матилда! — викнух. — Сакријте се!

Она ме без речи послуша, али се одмах усправи држећи своју пушку. Пред оцем није хтела да покаже ни најмањи знак кукавичлука.

— Лезите! — викали су и други машући рукама.

Све је било касно. Крдо разјарених бивола је журило ка нама. Храбри и искусни Адју истрча напред, а онда скрену удесно млатарачући рукама и гласно вичући. Шест бивола, привучени тиме, издвојише се из групе и поћоше на њега.

На преостала четири, већ сасвим близу нас, отворисмо ватру. Истог тренутка кад од јекнуше пуцњи сва четири бивола поклекнуше, као да су изнежбани, и одмах се потом подигоше крећући ка нама. Нови пуцњи оборише два бивола, трећи остаде на коленима, а последњи као да није хтео да умре.

Моја двоцевка је била празна, и нисам имао времена да је напуним. Ужаснут, приметих да се животиња устремила право на Матилду, која је, клечећи, нешто баратала по

својој отвореној пушки. Мислим да је Паркер пуцао у последњем тренутку: биво стаде, укопа се предњим копитима у тврдо сасушено тле. Од новог метка животиња паде мртва.

Потрчасмо ка Матилди да видимо шта то ради. Али она не погледа нас него негде повед мене и одједном зграби пушку па опали скоро преко мог рамена. Кад сам се тргао и окренуо, видех главу и огромне рогове бивола који се стровали на само метар од нас. Ни Паркер ни ја нисмо приметили да се један биво издвојио из групе која је пошла за Адјуом, и нашао се иза наших леђа.

— Умало обојица нисте погинули! — узвикнула је. — Сваки почетник зна да покрети, а не боја, привлаче животиње.

Моје лице било је од срамоте црвено као њена блуза. Нисам ни чуо Адјуа који се вратио и кроз смех испричао како је преварио биволе сакривши се иза стабла једног дрвета.

ПОСЛЕДЊИ
МОХИКАНАЦ

МИНГО, ОДЛАЗИ СА СВОЈОМ ЗАРОВАНИЦИОМ!

ЗНАЈУКИ ДА СЕ НЕ СМЕ ОГРЕШИТИ О ПЛЕМЕНСКИ ЗАКОН ГОСТОПРИМСТВА, УНКАС СЕ УЗДРЖАО ОД АКЦИЈЕ...

МИНГО, ПОГЛЕДАЈ У СУНЦЕ! КАДА СЕ ОНО БУДЕ НАЛАЗИЛО ИЗНАД ДРВЕКА, ЗА ТОБОМ СЕ КРЕНУТИ ПОТЕРА!

УНКАС НИЈЕ СКИДАО ПОГЛЕД С КОРЕ, СВЕ ДОК НИЈЕ НЕСТАЛА МЕЂУ ДРВЕКЕМ, А ОНДА ЈЕ УШАО У КОЛИБУ.

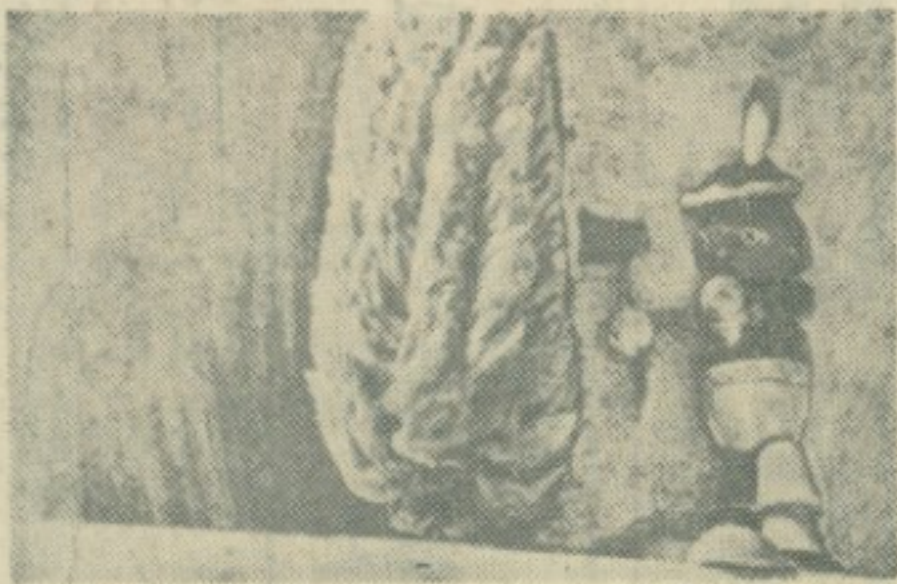
ЈЕДАН ЧАС КАСНИЈЕ ПОЈАВИО СЕ НАМАЗАН РАТНИЧКИМ БОЈАМА

МЛАДИ ДЕЛАВЕРЦИ ЗАИГРАЛИ СУ С ЊИМ РАТНИЧКУ ИГРУ.

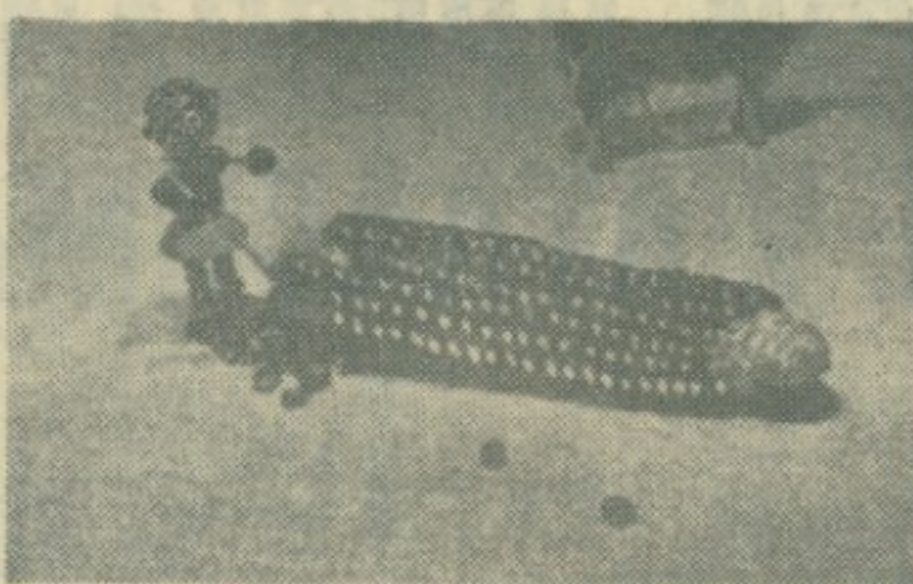

Прича без главе

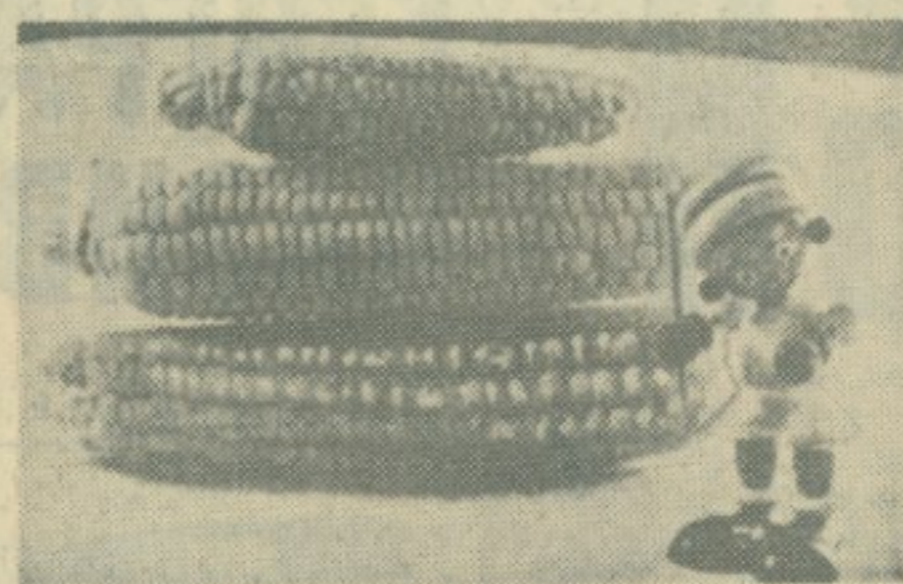
У зоолошком врту често смо видели фоку којој изнад воде вири само глава. Ова фока снимљена је „с друге стране“, из воде, тако да јој се види читаво тело — сем главе.

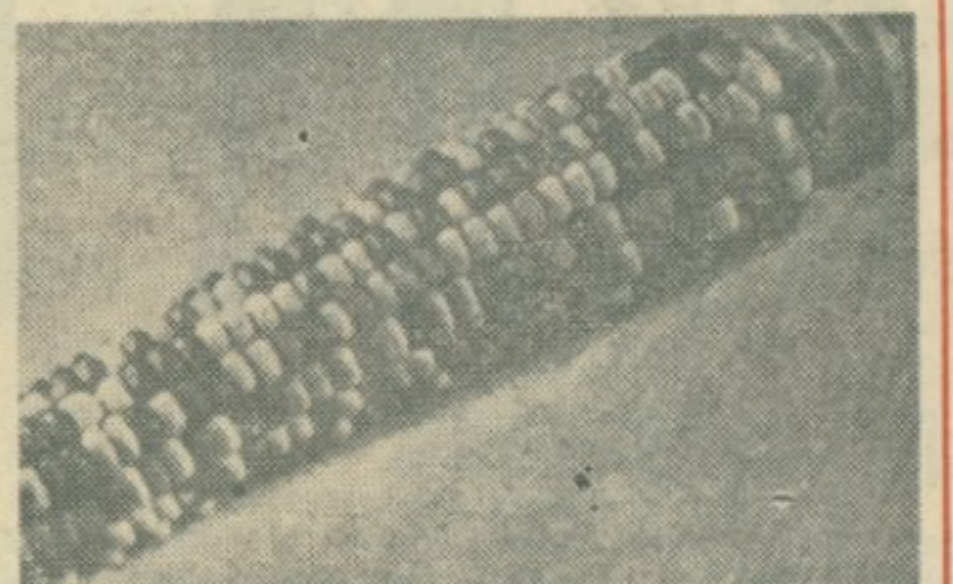
ШИШАРКА? НЕ, КЛИП НАРОЧИТЕ ВРСТЕ КУКУРУЗА

БРАЗИЛАЦ ЋЕ ОДГОВОРИТИ: КУКУРУЗНО ЗРНО ЈЕ ЦРНО

У СУДАНУ СЕ КУКУРУЗНА „ЗЛАТНА РЕЗЕРВА“ ЧУВА ПОД ОТКРИВЕНИМ НЕБОМ

ЗРНА ХИБРИДНОГ КУКУРУЗА ИЗГЛЕДАЈУ КАО МОЗАИК

ИЗ БИОГРАФИЈЕ ЦАРСКЕ БИЉКЕ

БИРАЈТЕ ОБЛИК И БОЈУ

вор ће гласити: зрно кукуруза је жуто, жућкасто, златасто, бело... Међутим, у Краснојарском округу, у Совјетском Савезу, одговориће вам да су зрна кукуруза тамно-црвена. Ако желите да дознате мишљење једног Перуанца, припремите се на неочекиван одговор. Он ће вам рећи да су у његовој домовини увек сејали, да и данас сеју и да ће и даље сејати само кукуруз чија су зрна тамно мрка, јер је од тога кукуруза проја најбоља.

Перуанац ће наћи опоненте чак и у самој Јужној Америци јер ће му многи становници овог континента хвалити ручичасте и љубичасте клипове кукуруза. Бразилац ће му вероватно одговорити да је кукурузно зрно црно, док ће се са севера, из Мексика, чути мишљење да оно има боју вишње.

Као што видите, не вреди се препирати. Клипови кукуруза

могу да имају готово све дугине боје. За „шарени“ кукуруз знали су и стари Индијанци који су од његовог зрна правили живописне украсе. Понекад се најће на клипове хибридног кукуруза који представљају прави мозаик: од белог и бисерног до тамноплавог.

Колико различитих боја — толико и различитих имена. Међу словенским језицима наћи ћемо имена која изражавају највеће поштовање: царевица и царка. Арапско зрно, египатски хлеб, турска пшеница, шпански хлеб, Амерички назив „маис“ води порекло од имена индијанског племена Маја. А кукуруз? То име је турског порекла.

И облик кукурузних зрна може да буде веома различит. Округла, округласта, дугачка а пљосната — таква су зрна кукуруза. Не треба заборавити ни ситна зрна која имају облик птичјег кљунића: из таквих зрна добијамо беле кокице.

Ипак, најнеобичнији је кукуруз чији клип подсећа на кедрову шишарку. Свако зрно на клипу овог кукуруза одевено је у посебан омотач: као поморанџа у танки папир.

Годинама су скакавци били права национална несрећа Аргентине: од њих су нарочито страдале плантације кукуруза. Али, показало се да поред све легендарне продрљивости, скакавци имају веома пре-

фињен укус. Аргентински селекционари искористили су ту „Ахилову пету“ скакаваца: разним укрштањем одгајили су кукуруз са лишћем горким као кинин.

Живот становника Судана у потпуности зависи од жетве кукуруза. Тамо је кукуруз, што се каже, скупљи и драгоценији од злата. Због тога свако шалуцање о изгледима на слабу жетву изазива несавесне шпекулације кукурузом.

Да би се у земљи сачувао мир, суданска влада увек чува у резерви 50 хиљада тона кукуруза. Та резерва стоји откривена, на јавном месту, да би сваки грађанин могао да је види.

Ево како ту „златну резер-

ву“ описују познати чешки путници по свету Јиржи Ханзелка и Мирослав Зигмунд:

„Под откривеним небом, иза неколико редова бодљикаве жице издижу се огромне пирамиде кукуруза који лежи на бетонском постољу са системом за одвод воде. Јата голубова, која с времена на време круже изнад ове државне ризнице, добар су знак за оне Суданце који немају времена да долазе да би се лично уверили да им не прети глад.“

А ако пада киша? Шта ће бити с кукурузом? Такво питање, очигледно, и не пада Суданцима на памет због тога што је за њих киша — ретка сензација.

З апитамо ли становнике разних земаља какве је боје кукуруз, добићемо одговоре које свакако нисмо очекивали. Код нас и у многим осталим европским земаљама одго-

ТАЈАНСТВЕНО ОСТРВО

У средишњем делу Полинезије налази се мало острво Питкери. Острво је 1767. године открио Филип Картерет, заповедник једног енглеског брода, и назвао га „Питкери“ у част свог официра који је острвце први угледао. Енглеске морепловце зачуло је то што је острво ненасељено мада је имало бујну вегетацију, претежно од зимзеленог растлиња, обиље воде за пиће и плодно тле на коме изврсно успевају хлебно дрво и банане.

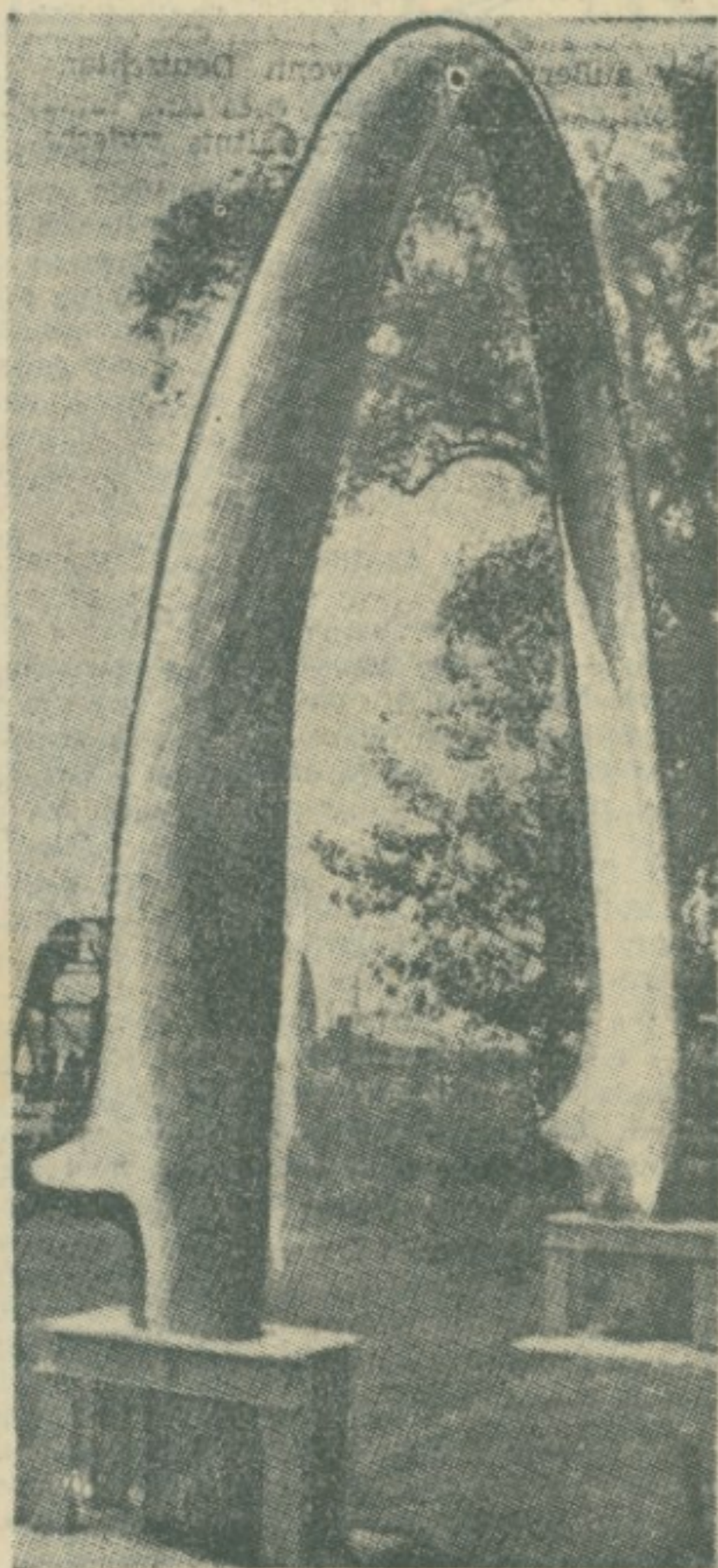
Камене алатке, остаци храмова и скулптура нађени касније на острву сведоче да су

на њему дуго времена живели Полинејанци. Да ли су изумрли сви до једног од некаке епидемије, да ли су их уништили пирати или су једноставно напустили острво? Ова тајна — ништа мање занимљива од познате загонетке циновских статуа на Ускршњем острву — ни до данас није расветљена.

Године 1789. на Питкериу се налазила побуњена посада са енглеског брода „Баунти“. Да нас на острву живи више од 2.000 особа — углавном потомак Тахијана и побуњених морнара.

СЛАВОЛУК

Место Фегезак код Бремена добило је ових дана необичну знаменитост. Норвешки бродовласник Андерс Јарс из Санлефјорда, места познатог по томе што су многи његови ставници ловци на китове, поконио је Фегезаку ову 7,10 метара дугачку и 2.400 килограма тешку доњу вилицу једног убијеног плавог кита. Циновска вилица постављена је као какав славолук усред мало градског парка.

ПРОНАЛАЗАЧ WALT DISNEY'S

СУНЦЕ ЈЕ НАПОУУ СИДЛО, АЛИ У МОЗГИКЕВОЈ ЛАБОРАТОРИЈИ БИЛО ЈЕ МОКРО...

КИША! МОЖА СОПСТВЕНА КИША И ИЗ МОГ ОБЛАКА!

КИША ИЛИ ТУШ. МОКРО ЈЕ!

ИСКЛУЧИТЕ ТО! ИСКЛУЧИТЕ!

ДА, ОДМАХ... ОДМАХ КУ!

ХТЕО БИХ ДА ОЗБИЛНО РАЗГОВАРАМ С ВАМА, ПРОФЕСОРЕ!

ТАКО! КИША ВЕК ПРЕСТАЈЕ!

ДА ЈЕ ЈОШ МАЛО ПАДАА... НАСТАО БИ ПОТОП!

ПРОФЕСОР МОЗГИК ВРЗО ЈЕ ИСКЛУЧИО СВОЈ ГЕНЕРАТОР И КЛИМАТСКИ ТОП.

ВЕШТАЧКИ ОБЛАК СЕ РАЗИШАО И КИША ЈЕ ПРЕСТАЛА...

ДОШАО СМ ДА РАЗГОВАРАМ С ВАМА О ПРЕКАЊУ СТАКАЛА...

ПРОКАЊУ СТАКАЛА...?

ОВА МАПА ПОКАЗУЈЕ КАКО СЕ ТАДАС РАЗАРАЊА ЗРАКАСТО ШИРИ С ЦЕНТРОМ У ОВОЈ ЛАБОРАТОРИЈИ!

У МОЈОЈ ЛАБОРАТОРИЈИ?

ТО... ТО МОРА ДА ЈЕ УЗГРЕДНО ДЕЈСТВО МОГ ЕКСПЕРИМЕНТА С АУМА-ГАСОМ! СТРАШНО МИ ЈЕ ЖАО...

ВАМА ЈЕ ЖАО!

УНЕЛИ СТЕ СТРАХ И УЖАС МЕЂУ НАШЕ СУГРАЂАНЕ... А ДА И НЕ ГОВОРИМО О ОДШТЕТИ КОЈУ ЋЕ МОЈЕ ОСИГУРАВАЈУЋЕ ДРУШТВО МОРАТИ ДА ПЛАТИ!

АЛИ... ЈА...

АЛИ, ЈА СЕ УОПШТЕ НЕ ЛУТИМ НА ВАС ПРОФЕСОРЕ! У СТВАРИ, СКИДАМ ВАМ КАПУ...

ОВАЈ... ВИ ИМАТЕ ПУНО РАЗУМЕВАЊА...

ТАЈ ВАШ АПАРАТ ЗА РАЗБИЈАЊЕ СТАКАЛА ПРОСТО ЈЕ ТЕНИЦИЈАЛАН! ДРУГИ ПРОНАЛАЗАЧИ ПРАВЕ СТВАРИ, А ВИ ИХ УНИШТАВАТЕ!

ЈА... АЛИ...

ТАЈ ВАШ ПРОНАЛАЗАК МОЖЕ НАС ОБОЈИЦУ ОБОГАТИТИ! ЕВО КАКО... КУПИЋЕМО ТАЈНО АКЦИЈЕ НЕКЕ СТАКАЛСКЕ КОМПАНИЈЕ А ОНДА... ЦАНГР! РАЗБИЈЕМО СВЕ СТАКАЛО А НАША ФАБРИКА РАДИЋЕ КАО ЛУДА! ЗАТИМ ОПЕТ...

ГОСПОДИНЕ!

НАСТАВИЈЕ СЕ

КАДА БИ ГЕОГРАФИ ПРЕВОДИЛИ НАЗИВЕ У АТЛАСИМА...

Прелиставамо странице атласа и наилазимо на мноштво познатих географских назива: Дунав, Алпи, Карпати, Еуфрат, Инд, Хи малаја, Бомбај, Шангај... Никад нисмо помислили шта заправо значе та имена и шта би се збило са нашим знањем из географије, када би се појавили атласи са преводима тих имена на наш језик! Шта је „син бога творца“ и где се налази град „Стрма обала“? Слични називи задала би нам много главобоље. Зато смо одлучили да вас упознамо са неким географским именима, чија су вам значења позната.

Чудна имена језера и река

Велико афричко језеро Чад на језику мештана значи „Во да“, а тибетско језеро Куку нор у преводу са монголског значи „Плаво језеро“. У води бурманског језера Јеган има доста глауберове соли па су та становници његових обала оправдано назвали „Горка вода“. На језику Чилеваја Индијанаца Мичиген значи „Велико језеро“, што је сасвим оправдано јер је веће од НР Хрватске. У водама Бајкалског језера живи 36 врста риба, па су га Јакути назвали Бајкул, што значи „Богато језеро („рибом“).

Памирско језеро „Каракул“ на гурском значи „Црно језеро“, а језеро Балхаш у Казах станској ССР, дугачко 605 км и по средини узано свега 5 км, Казахстанци су правилно назвали „Издужено језеро“. Највеће језеро на Кавказу, Севан, на јерменском значи „Плаво“. У средини језера Титикака у Јужној Америци налази се истоимено острво по коме је прозвано и језеро а чије име у преводу значи „Оловна планина“. По једном ирокешком индијанском племену, Ири, названо је и језеро Ири, које на нашем језику значи „Мајче језеро“.

Ко би помислио да Амур на монголском значи „Тиха река“ а да је његова притока Суугари „Млечни поток“, Водом најбогатија река Индије Брампутра названа је именом бога Брами — „бога творца“ и речи путра — „син“, те би у преводу на наш језик она гласила „Син бога творца“.

По санскритској речи Sindh названа је река Инд а њено име значи „Отац река“. Гвадијана понире у горњем току — „рони као пловка“ — па јој отуда и име које у преводу значи „Река пловка“. Бурманска река Иравати и афричка Замбези у преводу на наш језик значе исто — „Велика река“, док је Јенисеј „Велика вода“. Јужноамеричка река Парана на нашем језику би се звала „Рођак мора“, а Парагвај би био „Извор мора“.

Дугачка река Мисури на језику месних Индијанаца значи „Муљевита река“ а она утиче у „Велику реку“ која се на језику Чапаја Индијанаца зове Мисисипи. Амазон има најдуже име „Бурна навала водених црних облака“ настало од плимских таласа који продиру уз Амазон у виду воденог збуна високог и до 7 м, који „бурно наваљује“ и руши све пред собом.

Дунав значи „Река“ и келтског је порекла. Исто значи и Рајна. Италијанска река Тибар је „Црна река“, исто као и наш Тимок. Али зато је Варлар „Бела река“, Сава значи „Иде киша“, а Драва „Тече (река)“ док је Морава са илирског или тракијског обична „Мочвара“ односно „Блато“.

„Непозната“ острва и планине

Где се налазе „Острва праћења“? А Балеарска острва наравно, јер то су она, лако ће те наћи у западном Средоземљу. „Дванаест острва“ су архипелаг Додеканез у Егејском мору, а највеће међу њима „Острво ружа“ је Родос. У истом мору су и Киклади односно „острва у кру-

Где је »Тиха река« и »Мајче језеро«? Шта је »Птичији реп«?

гу“. Острво „Врх“ је у ствари Крф, док су „Борова острва“ Питунска острва у близини Балеарских. На језику домородаца Хаваји су „Место богова“ а вулкан на њима Мауна Лоа, висок 4168 м, стварно је „Висока планина“. По грчким речима „мелас“ — црни, „микрос“ — мали, „полис“ — много и „несос“ — острво, назване су три велике групе у Пацифику: Меланезија — „острва црних“, Микронезија — „Мала острва“ и Полинезија — „Многа острва“.

Назив највише планине у свету Хималаје, значи на санскриту „Станиште снега“, а њени врхови Чомолунгма (8848 м) и Канченџанга (8585 м) на језику Непалаца односно Тибетанаца значе „Мајка богова“ и „Пет ризница са благом великог леденог брега“. Алпима су дали име Келти, и значи „Високе планине“, Апенини су „Главне планине“, Анди „Бакарне планине“, док Кордиљери, који се дуго пружају у једном правцу значе „Шипур“. Један од највећих вулкана на Земљи, Котопахи (5896 м) у Еквадору, на језику Индијанаца је „Светлуцаво брдо“, а Попокатепетл у Мексику значи „Планина која се дими“.

Највиши врх Елбруса у Ирану, Демавенд (5604 м) је „Тврђава демона“. То необично име му одговара, јер је он угашени вулкан са кратером испуњеним снегом и ледом. Бен Невис (1343 м) у Великој Британији је „Снежна планина“, а Килиманџаро у Африци је „Планина бога хладноће“. Пространи асамски плато је „Царство облака“, односно како га мештани називају „Мегахалаја“. Назив потпуно одговара целом том крају, једном од најкишовитијих у свету: у месту Черапунци падне годишње више од 12 м талога!

Где су државе „Птичији реп“ и „Труло дрво“?

„Острва“ — то је стварно име државе и града Алжира, који је најпре био подигнут на четири острва која се на арапском кажу ал Цезаир. Етнимом „Франк“ значи „слободан“ те је Француска „Земља слободних“. По латинској речи argentum-сребро, добила је име Аргентина, „Земља сребра“, јер је поморац Кабот 1526. године на ушћу Ла Плате (на шпанском „Сребрна река“) мењао своју робу за сребро које су Индијанци доносили однекуд са запада. На језику староседелца: Хаити значи „Каменита земља“, Хондурас је „Бездан“, Гватемала „Труло дрво“ а Уругвај „Птичији реп“.

Полуострво Декан у Индији је „Јужна земља“, исто као и Вијетнам. Јапанци на-

зивају своју земљу Дај Нипон — „Земља излазећег сунца“. Арабија, на арапском Билад-ал-Араб, значи „Земља пустиња“, док је Иран, по староперсијској речи агхуа, „Земља благородних“. Најхладнија држава у Индији, на обронцима Хималаја, назива се Химчал Прадеж, односно „Држава снежних планина“. Анадолија значи „Источна земља“ а Гренланд је погрешно назван „Зелена земља“, јер су поморци који су га открили угледали најпре део острва под ливадама без леда.

Нова Земља је велико острво у Северном леденом мору, али то исто значи и једно од четири велика острва Ја-

пана, Киушиу, док је Хондо „Главна земља“ а Хокаидо „Пут ка северном мору“ (Охотском). Нико не слуги да је Британија „Земља разнобојних“: а име је добила по келтском племену Брита („брит“ значи разнобојан) који су шарали своја тела разним бојама. Шпанска покрајина Андалузија је названа по пламену Вандала и значи у ствари „Земља Вандала“, док је друга провинција, Касилија: „Земља тврђава“.

Где се налази „Победоносни главни град“

Веома су чудна и имена градова. „Прљаво вода“ — је име канадског града Винипег.

РАЛФ ШТА ЈЕ ТО НОКИСКЕЛ

Крајем трећег века Рим је опасан ѕидом — пре давао је доктор Бар на часу историје у IV-а разреду реалне гимназије — и он још делимично постоји. Најједном доктор Бар застаде и узвикну:

— Изиђите овамо, Фишбах.

Из клупе у трећем реду устале један пегави дечак и снебивајући се приђе катедри.

— Да видим цедуљу коју су вам малочас дотурили.

— Молим, господине професоре, — рече Фишбах и извуче из цела комадић хартије. Пружи је професору Бару, а овај је развио и себи рече: „Шта је то нокискел?“

— Аха — махнуо је главом др Бар и подигао поглед — ко је поставио ово питање? — Продорним погледом ошинуо је све ученике.

— Молим, ја, — рече један добро украњени дечак и устаде из клупе у четвртном реду.

— Наравно, Шинеман! — негодовао је професор. — Увек један исти. Ви, Шинеман, имали бисте пуно разлога да пажљиво пратите предавање историје. Овога пута нека остане на томе. Седните. Где сам оно стао?

— Код зида — заграја цео разред и професор продужи предавање.

да... Али, тако нешто овде не постоји. Знате ли ви можда?

— Нокискел? — понови колега. — Хм, чини ми се некако познато. Биће опет неки нов стручни израз. Господине Хас, ви сте стручњак за техничка питања. Шта је то нокискел?

— Нокискел? — професор физике и математике Хас загрисе свој сендвич, размишљајући. — Нокискел? Ваљда је то нешто у вези са атомским реактором.

— А можда је скраћеница — умеша се господин Лојтгеб, зоолог и ботаничар. — Постоји хиљаду и једна скраћеница назива за фирме, друштва, политичке и војне институције.

— Како сте дошли до те речи нокискел? — упале и директор.

Доктор Бар објасни и пружи цедуљу која је сад ишла

„Котао“ је назив града на Волги Казана, док је Јерусалим „Град мира“. Багдад значи „Богам дани“, а шпанска лука Кадис је „Стрма обала“. Главни град Сијере Леоне је Фритаун — „Слободни град“, док је Глазгов „Зелена шума“. Диселдорф је „Село на Диселу“. Франкфурт на Мајни — „Прелаз Франака преко Мајне“, Плимут — „Ушће реке Плима“. Позната опсерваторија у Гринвичу — „Зеленом заливу“ — претворена је сада у музеј а Гринвич у склопу Лондона, највероватније значи „Град у мочвари“. Хамбург у преводу гласи „Шумска тврђава“, а Бон је само „Град“, док је Билбао у Шпанији „Прекарни брод“. Копенхаген је „Трговачка лука“, Ташкент „Камени град“, а Рио де Жанеиро „Река јануара“. Име главног града Исланда, Рејкјавика, значи „Залив који се дими“, док је Кептаун „Град у близини рта“.

Многи знају да је Салцбург „Слани град“, Женева „Ушће“, а Берген „Планине“. Међутим, мало је познато да Рангун значи „Завршетак непријатељства“, Ахен „Крај реке“, Вилно (у Литванској ССР) „Талас“, Улан-Батор „Град црвеног јунака“, Пекинг „Северна престоница“, Нанкинг „Јужна престоница“, Чункинг „Средња престоница“ а Шангај „Град пред морем“. Токио је „Источна престоница“ а Киото „Западна престоница“. Антверпен бисмо превели „На бродоградилшту“, Амстердам „Насип на реци Амстел“, Кембриџ „Мост на реци Кем“, Валенсија „Силни град“ итд. Пуно име Каира гласи Миср-ал-Кахира а у преводу значи „Победоносни главни град“.

Сабласти XX века

У једној кући у Хамбургу, у Немачкој, појавиле су се „сабласти“. Наиме, ноћу је по собама намештај почињао да се помера, из витрина и ормана испадало је посуђе, чули су се тајанствени шумови. На молбу престрашених станара, група стручњака дошла је да испита ове ноћне појаве. Показало се да се „сабласти“ појављују откако су у једној оближњој фабрици били постављени нарочити расхладни уређаји. Вибрирање земљишта изазвано радом ових уређаја, који су углавном укључивани ноћу, изазивало је вибрирање „куће са духовима“.

ИЗДАЈЕ СЕ СПОМЕНИК

У Вашингтону има више од 300 разних споменика. Њихово одржавање стаје град сваке године 400.000 долара, и још та сума из године у годину расте. Како смањити расходе? Од 300 вашингтонских споменика свега тридесет имају општенационални значај. Остали су, да се тако каже, локалног значаја. И излаз је нађен: одсада сваки град може да добије у најам споменик оне личности којој је спреман да укаже почаст.

НЕ СВОЈ УГЛЕД! ОПЕТ МОРАМ ЈА ДА УЗЕМ СТВАР У СВОЈЕ РУКЕ. ПОШАЉИТЕ МИ ОДМАХ ШИНЕМАНУ, ГОСПОДИНЕ ДОКТОРЕ БАР.

Неколико тренутака доцни је Шинеман је стајао крајди ректорског стола.

— Шинемане, — рече директор ви сте на часу историје другу испред себе дотурили ову цедуљу. Зашто сте то учинили? Без изговора и лажи. Ствар је веома озбиљна. Дакле, зашто?

— Бак двапут гутну пљувачку пре него што је проговорио:

— Фишбах је, као увек, био заспао док је господин професор предавао о римском ѕиду. Два пута сам га мунуо у леђа, али је он опет задремао; написао сам му оно да бих га натерао да о нечему мисли.

— Аха, — прекиде га директор — ви лично знате шта је то нокискел?

— Да, господине професоре.

— Онда, говорите. Дакле, шта је?

— Просто се не усуђујем сада да кажем, господине директоре. То је била само шала.

— То већ више није шала, Шинемане, — глас директора имао је одјек удара метала о метал. — Шта је то? Не што непристојно. А?

— Нокискел — процеди Шинеман прибирајући сву своју храброст — нокискел је... реч лексикон кад се прочита натрашке.

— Лексикон — тихо, као ударен по глави промрља ди ректор. — Нокискел... понови убедљивије да би потврдио ауторитет — Ако желите да постанете свој човек, Шинемане, онда морате да узмете озбиљна схватања о животу. Два сата затвора! Одлазите!

ХАРИНГА ГРАДИ ЗЕМЉЕ И ГРАДОВЕ

Мала харинга, дуга само 15 до 20 сантиметара, није само исхранила многе народе већ и спасла човечанство глади у најтежим тренуцима његове историје. Послужила је да се стичу огромна богатства на којима су грађене моћне државе.

Без харинги њено краљевско величанство Једисавета II енглеска, остала би безначајна вазална владарка на челу племена примитивних и страљивих острва, Холандија би можда још и данас била поплаћена низија без наде на бољи живот а Скандинавија полуострво настањено заосталим и неразвијеним мањинама. Не би било Хамбурга, Амстердама, Јармута.

Харингу и њену вредност први су запазили Цезар и његови легионари 60 година пре наше ере када су допрли до обала Атлантике. Изненадили их је та укусна и хранљива риба које у Средоземном мору нема. Међутим, у римском царству које је тонуло у раскоши и неумерености, харинга није могла издржати кон-

куренцију паштете од славујских језика и брзо је одбачена.

У осмом веку највећи пропагатор харинге био је јоркски бискуп Вилфрид који је хвалио њену хранљивост и својства добре и укусне хране. Лов на харинге је на Северном мору брзо узео маха а 808. године Карло Велики је основао Хамбург као рибарски центар за лов на харинге. Скандинавци су у десетом веку са хришћанством примили и харингу као храну а после дане а трговина харингом отргла је Шкотску од магле и дала подстрек изградњи моћних рибарских флота — балтичких, северних и атлантских народа.

Европа која је у средњем веку имала десет пута мање становништва него данас ловила је и трошила исто толико харинге као данашњи народи. У то време она је била краљичка риба. Свакодневно је у великим количинама стизала у Париз Сеном и друмовима. Француска војна интендан-

Међудржавни сукоби избијали су због харинги. Порези и дажбине плаћани рибом. Харинге могу да угрозе бродове

тура је убрзо увидела вредност харинге и прихватила је за исхрану војске.

Харинга је у то време служила и као средство плаћања: измириване су њоме ренте, порези, намети и разна давања. Тако су поједини крајеви Француске обавезивани да једном манастиру дају годишње 50.000 харинги, неком покрајинском владару порез у природи од 100.000 харинги итд. Папа Клемент III је 1190. године екскомуницирао неке фламанске рибаре који су одбили да манастиру свети Валбург плате намет у харингама. Становништво које је одбијало да појединим феудалним господарима или манастирима испоручи обавезне

количине харинге дизало је праве устанке.

Због харинги су наступали и међудржавни сукоби. Француска је у стогодишњем рату изгубила своју флоту за лов на харинге и моћ једне од првих рибарских земаља Европе. На мору је све чешће долазило до окршаја и потапања.

Холанђани су се у лову на харингу показали најспретнији. Први су саградили веће бродове са бројном посадом која је данима ловила и на самим бродовима припремала рибу. Цела Холандија постала је школа морнара и рибара. На њу се угледала Енглеска која јој је у седамнаестом веку постала опасан супарник. Холандски рибари нису поштовали меће британских вода богатих рибом и због харинги је Кромвел објавио рат Холандији.

У поморској бици између адмирала Блејка и Тромба однели су превагу Британци. Тако је харинга ударила темеље моћи британског краљевства и славне британске морнарице.

Количина уловљених харинги у свету данас је огромна. Холанђани су одавно ловили по милион тона харинги годишње, Скандинавци лове по неколико стотина хиљада тона и од њих праве брашно за сточну храну а Руси су недавно изумели нарочити уловачки помоћу кога се могу извући из воде две тоне харинги у минути.

Температура воде у којој харинга живи не сме бити виша од 14 степени а литар воде да не садржи више од 3,4 грама соли. Ако је вода топлија или сланија бескрајна ја та траже повољније воде, али не одлазе хиљадама кило-

метра даље већ једноставно — заронјавају дубље. На 100 до 200 метара дубине, у готово потпуном мраку, оне налазе

идеалну температуру и сланоћу воде. Миграција харинги према томе није у хоризонталном већ у вертикалном смеру: оне су „закупци“ који се дизалицом селе у ниже спратове да би се спасли сувишне врућине или хладноће.

На свом путу јата харинги руше и уништавају све. Могу чак бродове осредње величине да доведу у опасност ако је густина харинги таква да се може побости весло које не стајати право као какав јарбол.

Харинге долазе у ред најплоднијих бића на свету: женка снесе око 40.000 јаја која су тежа од воде и падају на дно где се чврсто припију уз алге, камен или стену. После неколико дана из сваког јајета изађе рибица од 7 милиметара која достигне величину од 15 сантиметара тек после две године. Али дотле од 40.000 рибица једва остане њих дванаест. Харинга садржи више од говеђине азотних и минералних материја и врло је богата Д витамином.

Непослушни син

Брачни пар Адамс из једног града у америчкој савезној држави Калифорнији одбио је да полагањем кауције избави из затвора свог јединца сина Елмера. „Елмер“ једном мора да научи сам да одговара за своја дела и своје поступке — упорно је понављала мајка мада су јој од жалости текле сузе.

Елмер је по ко зна који пут био у затвору због пијанства. Он има 63 године.

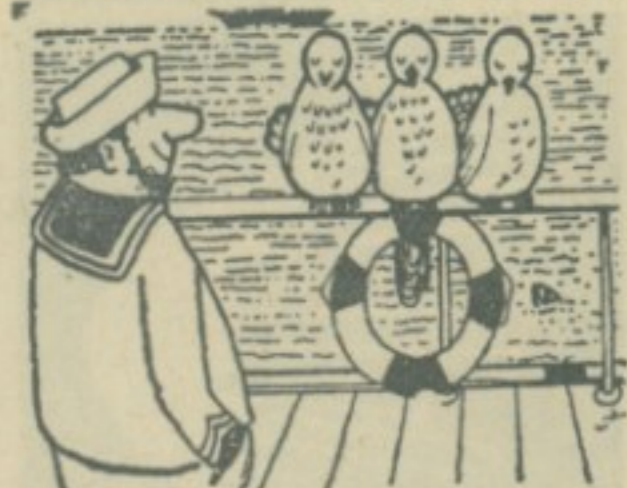
МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Подаци њуштем шелефона

Електронски мозгови моћи ће убудуће да телефонирају један другоме. Наиме, једна америчка фирма изнела је на тржиште апарат који омогућује да преко телефонске мреже два електронска мозга саопштавају узајамно потребне податке. У ствари подаци које даје један електронски мозак претварају се у звучне сигнале, преносе путем телефона а затим се на месту пријема опет претварају у електричне импулсе. На тај начин обичном телефонском везом могућно је за свега један час пренети толико података колико би обухватило 13.000 машиничких куцаних редака.

УМОРНЕ ПИСМОНОШЕ

Три голуба писмоноше одлучили су да крену на путовање морем. На сто миља од

француске луке Бреста, голубови су се спустили на један танкер и остали су на броду све до искрцавања у Енглеској.

ПИНГВИНИ-НЕЖЕЊЕ

Једна пословица каже да су нежење мученици. Изгледа да она може да се примени и на

ЧАЈ ИЛИ КАФА

У 18. веку, шведски краљ Густав III хтео је да зна да ли чај и кафа — а који су нешто пре тог времена почели да се пију у Скандинавији — имају токсично дејство.

Два брата близнака, у свему слична, била су осуђена на смрт. Краљ је наредио да им се преиначи казна у доживотну робију под условом да им се свакодневно даје да пију — један кафу, други чај.

Први је умро онај који је пио чај — у 83. години.

једну врсту пингвина са Антарктика који пре него што се загнуће у море да би потражили храну баце прво у воду једног свог нежењеног саплеменика. Ако њега не прождере њихов највећи непријатељ фока-леопард значи да и остали могу да скоче у воду.

РАДИО-СИГНАЛИ СА ПЛАНЕТЕ МЕРКУР

Амерички научници су успели да успоставе радио-везу са Меркуром, планетом која је најближа Сунцу. Када је ова планета била удаљена од Земље 80 милиона километара, то јест, када се налазила на консте-

лацији најближој Земљи, научници Калифорнијске техничке високе школе из своје опитне лабораторије у пустињи Мојава, послали су радиосигнале у правцу Меркура. Радиоталаси, који се у свемиру распростиру готово брзином светлости, одбили су се о површину планете и вратили се на Земљу. Њихово „потовање“ до Меркура и повратак трајали су укупно 11 минута.

Успостављање радио-везе с Меркуром трећи је успех радио-астронома Калифорнијског универзитета. Године 1962. они су уловили радиосигнале са Венере, а у фебруару 1963. радиосигнале одбијене са Марса.

СУСРЕТИ

Један рељеф „Гуслара“ на Колумбија универзитету, а други у гимназији у Бијељини

Неколико имена и неколико занимања, наших великих људи, у први мах не бисмо могли повезати а веза је дубока и чврста ако се сагледају корени и значај те повезаности.

Старог Бату Батикина, гуслара из банатског села Идвора крај Тамиша, волео је да слуша и мали мештанин Михајло Пупин. Слушао је помно и радознано учио од Батикина песме већ чувеног нашег народног песника, и певача, спелог Филипа Вишњића. А од њега је Вук Караџић забележио и објавио 16 епских

песма, односно 4.927 стихова, претежно о ослобођењу Србије од Турака.

Михајло Пупин је већ био у Америци и завршио студије физике када је негде око 1885. године стигао у Берлин на усавршавање. Ту се упознао са Љубомиром Стојановићем који је после завршене велике школе у Капетан Мишином здању у Београду дошао ту

да даље проучава славистику и филологију.

Зближили су их одмах родни крај, наш језик и наше народне песме и Љуба Стојановић је рекао Пупину:

— Бата Батикин је твој спаситељ. Да не беше њега ти би се изгубио у преријама америчког материјализма. Гусле Филипа Вишњића сачувале су те у страном свету, твоју, љу-

бав за лепоту нашег језика. Пријатељство њихово остало је дубоко и дуготрајно. Пред смрт је Љуба Стојановић послао Пупину у Америку своје велико дело, једино које није било филолошко „Живот и рад Вука Караџића“.

— Та књига треба да је у рукама сваког нашег човека да би се упознао са развитком нашег језика и наше књижевности — говорио је увек Пупин. — Бата Батикин ми је открио лепоту наших народних песама а Љуба Стојановић њихов значај у животу нашег народа.

Све ово интересовање и љубав повезани су новом љубављу у једну целину: вајар Рудолф Валдец када је 1913. године дошао у Њујорк нашао се и са земљаком Михајлом Пупином. Иако је он већ одавно био професор теоријске физике на Колумбија универзитету, родни крај није заборавио. То је опет била нит по којој су се два човека срела.

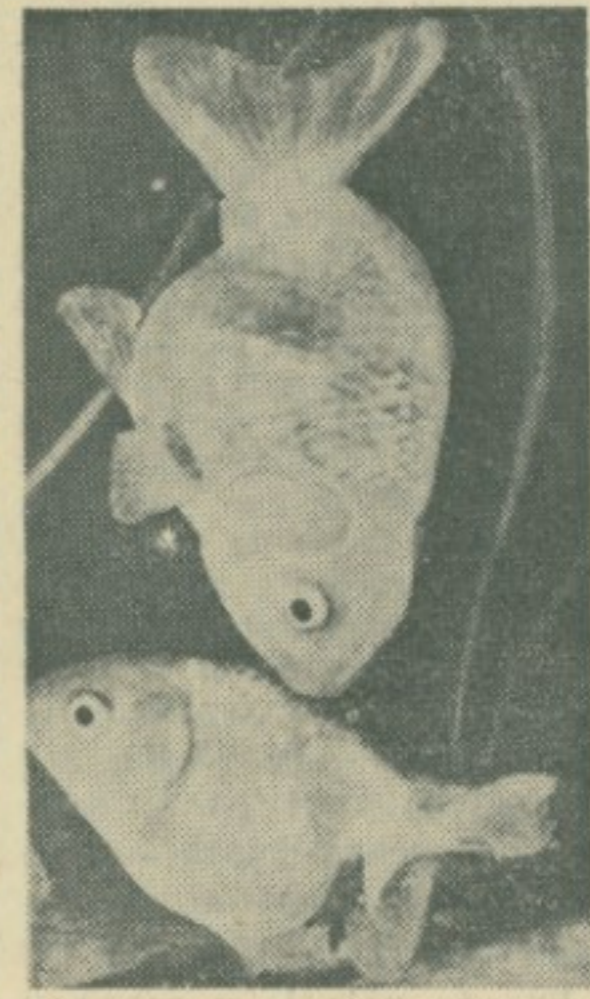
Пупин је предложио Валдецу који је, родом из Крапине у Хрватском Загорју, добро познавао наше народне песме, да изваја старог Филипа Вишњића како пева уз гусле народне песме будућим поколењима.

Валдец је у бронзи извајао рељеф „Гуслара“: старог Филипа Вишњића и његове слушаоце. Оригиналан његовог рада остао је на Колумбија универзитету а два одлива у бронзи узео је Пупин. Једним је, изнад камнина, украшавао своју трпезарију а други је послао у Бијељину да се 1934. године поводом прославе стогодишњице смрти Филипа Вишњића узиди у дворани гимназије која носи његово име.

КАЦЕШАНОВА КЋИ

ПО НОВЕЛИ
А.С. ПУШКИНА

ЦРВЕНА РИБИЦА

Осим тога, у тим радњама се могу наћи и разне врсте вештачког прашка од којих су извесне веома хранљиве, само се морају давати заједно са живим инсектима или љускарима, јер и за људе конзерве нису препоручљиве као једина исхрана.

Повремено се може дати и свеже месо али сасвим ситно самлевено, исто као и пужеви. Битно је да храна буде разноврсна и да се не даје у великим количинама јер су ове рибице познате као продрљиве па им треба умеравати апетит. Такође треба избежавати да им се дају крупни комадићи да се не би задавиле.

Важно је да се из акваријума после сваког обода уклоне отпацци помоћу малих пипета које могу да се направе специјално за ово.

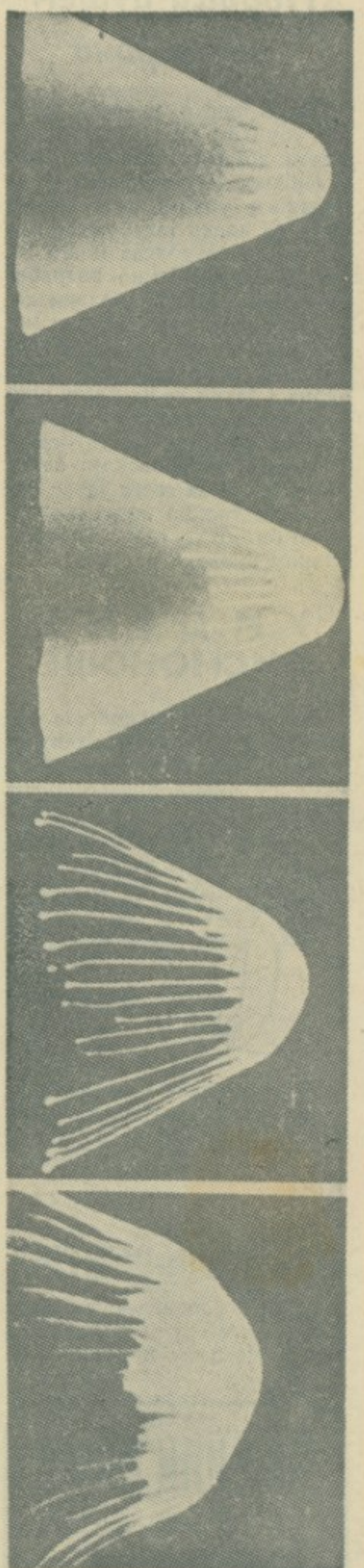
Црвеним рибицама вода у акваријуму треба да буде нормалне температуре и сасвим обично осветљена осветљењем које може да долази кроз прозор.

За црвену рибицу, коју су Кинези гајили већ више од 1000 година, Французи су сазнали тек кад ју је Мадам Помпадур добила на поклон 1750. године као ретку драгоценост. Међутим, данас је црвена рибица позната у целом свету, а нарочито је омиљена међу децом. Али, и поред тога што је многи чувају код куће у својим акваријумима, она не живи дуго, мада, ако се с њом пажљиво поступа, може да доживи и 30 година.

Да би што дуже живела важно је да се зна ово: Сургин доре (то је њено званично име) треба да има простран акваријум у коме може да удише много кисеоника и да у њему има око 3 литра воде. Може да је буде и нешто мање уколико се у акваријуму засаде водене биљке *myriophyllum elodea*, *cryptocorines*) које прочишћавају воду и омогућају да се она обнавља мање често; а тај посао захтева велику пажњу: воду треба сипати одједном у малим количинама и пазити при томе да њена температура буде иста као оне у акваријуму.

За црвену рибицу је важно да није сама, јер онда не напредује. Један зоолог је дошао до необичног и интересантног закључка: посматрао је годинама у излогу једне ралје која се налазила у прометној улици — једну рибицу у акваријуму. Питао се зашто је ту држе. На крају се досетио да је то баш због ње саме: ту пролазе многи људи и непрекидни метеж рибичи причинијава разоноду и умањује досаду.

Црвена рибица једе све али јој све не прија. Не треба јој давати хлеб који набубри у води и ускисне у њеним цревима. За њу су најбоља храна слатководни љускари (*daphnias*, *cyclopes*) и инсекти. У недостатку свежих, могу се набављати и сушени у радњама за исхрану риба.

ТОПЛОТНИ ЗИД

На ове четири слике представљено је разарање једне минијатурне експерименталне купе подвргнуте топлотном удару. Врх је прекривен заштитном супстанцом и све је пренето у једну опитну собу где су произвођене врло високе температуре које настају од великих трења у атмосфери. Загрејана купа при додиру са топлотним зидом прима топлоту, а затим почиње да се топи као свећа и претвара у течност.

ЦАР ТЕ ЈЕ ПОМИЛОВАО! СЛОБОДАН СИ!

ПЕТРА СУ РАСТРЗАЛА СУПРОТНА ОСЕКАЊА. НИЈЕ СЕ РАДОВАО ЗБОГ СВОГ ОСЛОБОЂЕЊА, АЛИ МУ НИЈЕ БИЛО НИ КРИВО, СТАЈАО ЈЕ У ГОМИЛИ СТАНОВНИКА И ПОСМАТРАО...

...КАКО СЕ БИВШИ ВОЈНИЦИ ЗАКЛИЊУ НА ВЕРНОСТ САМОЗВАНЦУ КОЈИ ИХ ЈЕ ОДМАХ УЗИМАО У СВОЈУ ВОЈСКУ.

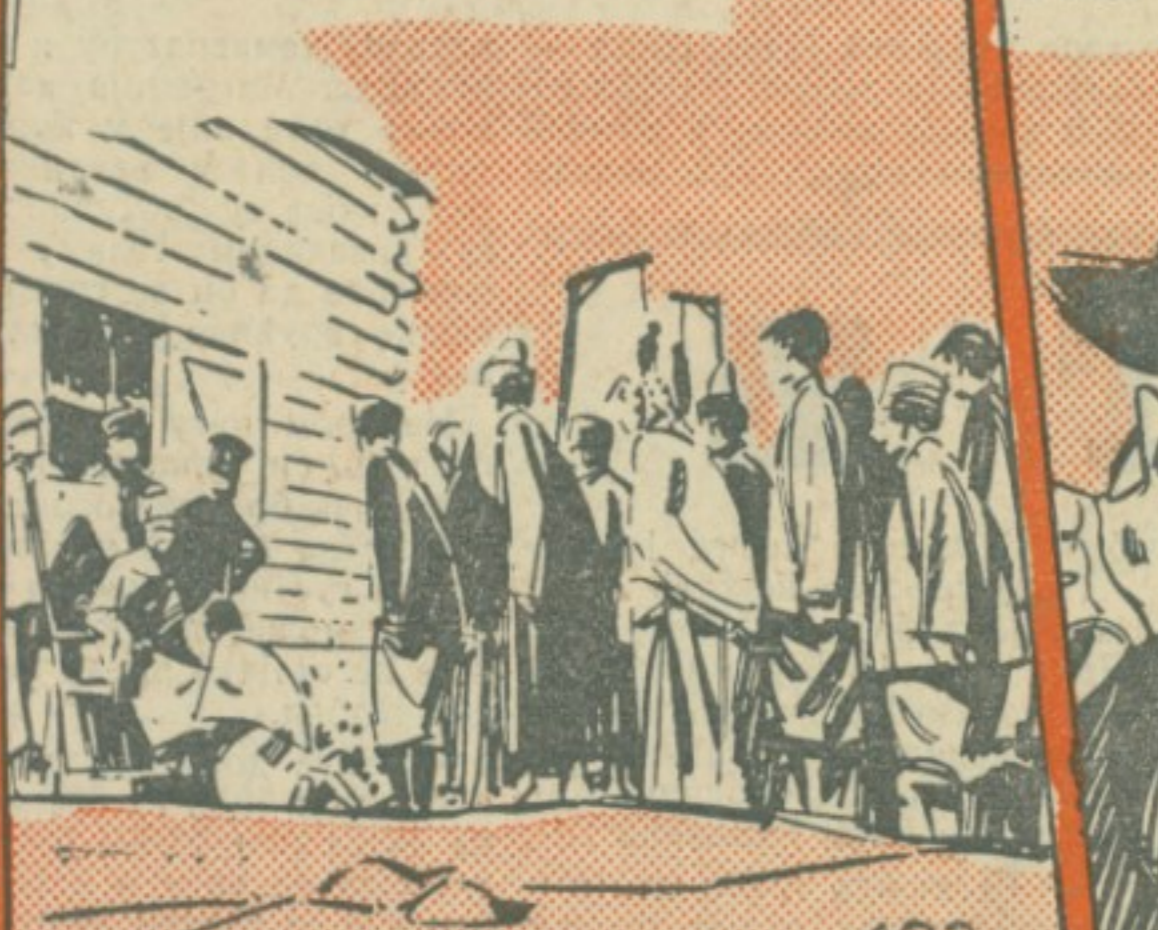

КАКВА СРАМОТА!

БУДИ МИРАН И КУТИ! ДРУГИ ПУТ КОНОПАЦ НЕКЕШ ИЗБЕКИ!

ПОСЛЕ ВОЈНИКА ДОШЛИ СУ НА РЕД СЕДЈАНИ. ОВА ЖАЛОСНА КОМЕДИЈА ТРАЈАЛА ЈЕ ТРИ ЧАСА.

ГОМИЛА ЈЕ ВЕЋ ПОЧЕЛА ДА СЕ РАЗИЛАЗИ КАДА СУ ВОЈНИЦИ ИЗВУКЛИ КАПЕТАНОВУ ЖЕНУ.

ЗЛИКОВЦИ! ШТА СТЕ УЧИНИЛИ ОД РАТНИКА КОМЕ НИ ТУРСКА БУЛАД НИ ПРУСКИ БАЈОНЕТИ НИСУ НИШТА МОГЛИ! ОХ, ИВАМЕ КУЗМИЋУ! НИСИ ПАО НА ВОЈНОМ ПОЉУ КАО ШТО СЈ ЖЕЛЕО, НЕГО ПОГИБЕ ОД БЕГУНЦА РОБИЈАША!

602

Са школом пловити у стране земље и учити у „пловећој школи“, то је експеримент који је у Енглеској постигао велики успех. Сваке године за 30.000 школске деце у Енглеској овакво путовање је постало стварност. Недавно је 800 лондонских ученика путовало бродом „Девонија“ ка Кавабланки.

ПЛОВЕЋА ШКОЛА

и одлази у модерно уређена купатила уз саме просторије за спавање. Затим се намештају кревети; све мора да буде узорно уређено до 7,30 часова када је у трпезарији са самоуслугом заједнички доручак.

За најбоље и најбрже спремљену спаваоницу добија се на саршетуку пута награда. Пре подне свака група има по три часа предавања из којих је, на велику радост већине ученика, математика изостављена. Предност имају предмети значајни за путовање као: географија, историја, етнологија и

језици, морепловство и метеорологија. Два часа дневно одржавају се у заједничкој сали предавања и приказују филмови о лукама и земљама које ће бити посећене.

Бродски официри воде децу да разгледају брод, на командном мосту или у машинском простору слушају тумачење бродског инжењера. Деца сама воде бродске дневнике а за најбоље уписане податке добија се од капетана награда.

У слободном времену игра се на палуби тенис или хокеј а у базену који се загрева деца уче да пливају. Одржава-

ју се и разна такмичења. Врхунац сваког путовања представља такмичење чамаца за спасавање.

Кад пада киша бродска библиотека са својим богатим избором књига стоји деци на располагању а у трпезарији се приређују друштвене игре. Преко бродског радио-телеграфа деца могу да шаљу својим родитељима брзојаве. Постоји и тајна комора за развијање фотографија. Увече тачно у 22,30 часова одлази се на спавање.

Постоји и санитарска служба. На броду се налазе два лекара као и неколико болничарки а уређена је и једна просторија за мале болесничке. Но деца се на здравом морском ваздуху ретко када разболе.

У свакој луци где „пловећа школа“ пристаје заједнички се разгледа град а омиљени су и појединачни „проналазачки излети“.

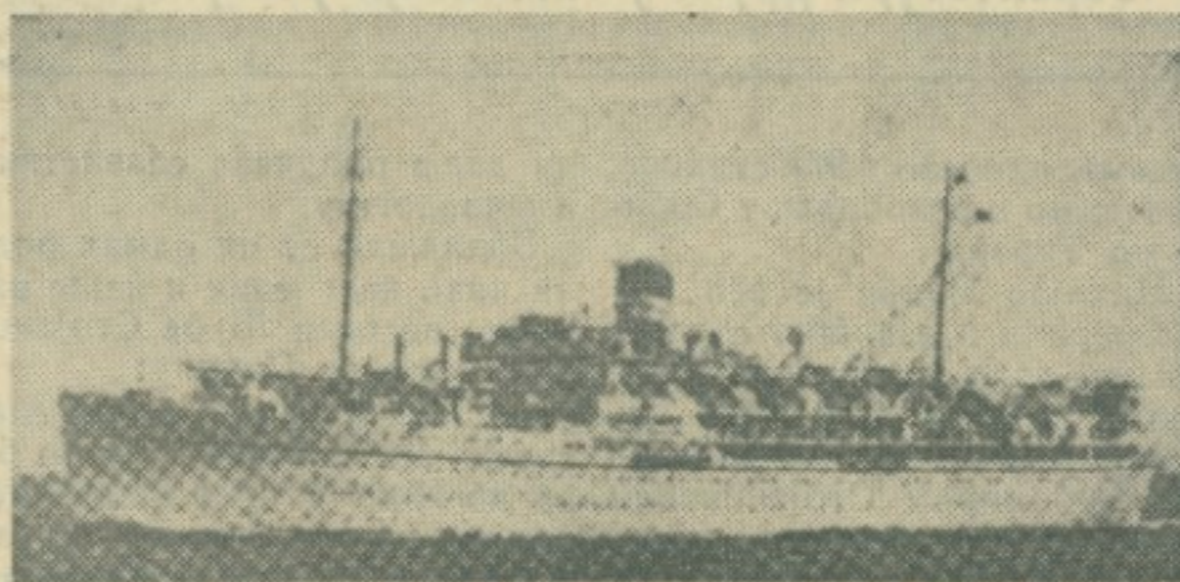
Програм пловећих школа до сада је постигао пун успех. Већ се планира и четворнедељно путовање на светску изложбу 1964. у Њујорк.

Два некад транспортна брода: „Думера“ од 12.260 бруто регистарских тона и „Девонија“ (12.800) преправила је „Британско-индијска пловидба“ у „пловеће школе“. Пре неколико дана укрцало се 800 лондонских ученика на брод „Девонија“ који је био усидрен у пристаништу Тилберију на Темзи. Деца ће две недеље бити на путу: проћи ће кроз Гибралтар до Кавабланке у Мароку у северозападној Африци а затим преко шпанске луке Виго до Лондона.

Откако је априла 1961. прва „пловећа школа“, уз одобрење британског министра просвете, поринута у море, школска путовања по Средоземном мору, за Италију, Грчку и Израел, за северну Африку, Скандинавију, Лењинград и Хелсинки, налазе на све већи одзив. Ове године је предвиђено 35 школских путовања

у којима ће учествовати 30.000 ученика. Вођа пута Клајв Харстон који је био учитељ у једној лондонској школи, сматра да деца у светлим, весело обојеним учионицама на палуби „пловеће школе“ уче као од шале. Учионице и спаваонице носе имена астронаута, поморана и националних јунака. Изнад врата пише: „Јуриј Гагарин“, „Џон Глен“, „Адмирал Нелсон“, „Војвода од Велингтона“.

У 7 часова ујутру се устаје

ПЛОВЕЋА ШКОЛА „ДЕВонија“

СА ЕСКИМИМА САМ ЛОВИО КИТОВЕ

ске доскочице. Унутрашњост шатора није баш најудобнија — на тлу, односно на леду, налазе се две коже карибуа и војнички цак за спавање. У једном углу је мали примус на шпиритус на коме се крчкају у сланој води комади „моктока“, китове сланине, преостали од прошлог улова. Пара од масноће врло непријатног мириса испуни наше склониште.

Најмучнији тренутак је онај кад треба спавати, јер је сваки разговор уобичајен пред сан потпуно бесмислен за време овог бескрајног летњег поларног дана. Цаком за спавање, ако се употреби као перина, могу да се покрију само тројица, а нас је било четворо, без осматрача. Онима у средини је много топлије, а ко има несрећу да је на крају мора се што више скупи под цак, док га и одатле не изгурају.

Већ 72 часа смо овде а од кита ни трага. Али ускоро стиже сав узбуђен из суседног кампа Џон. Видео је црну тачку која се појављивала испод леда. Наоружани пијунци-

ма и чекињима упутили смо се ка том месту. Стигли смо готово на 2 метра и стварно видели да је то кит, али харпуниран још пре петнаестак дана па су сви веровали да је изгубљен.

Планина од меса

Претекли смо све друге кампове и први стигли до кита. Ослободили смо га харпуна и помоћу ужади везаних и учвршћених за стене извукли напоље. Био је то огроман црн кит дугачак 9 метара и тежак око 8 тона.

Отпочело је одмах комадање телесине. Три таква кита годишње довољна су да исхране 500 Ескимима и 1200 паса. Ножевима учвршћеним на дуге штапове саку се најпре најбољи комади: реп и пераја, а онда делови трупа — од задњег ка предњем и то одресци сланине од по око 50 килограма тежи, коју Ескимима називају „мокток“. Ко маде одмах шаљу у село као храну коју тамо сви жудно очекују.

Изрезано месо овог кита ли-

чи на право брдо а од његове крви се зацрвенело све около. Свуда се и поред хладноће осећа бљунав и отужан мирис китове утробе. Сви се грабе да дохвате први унутрашње ушне шкољке, које имају облик великих шкољки и које ће бити продате по 15 долара америчким туристима кад дођу у августу.

Комадање и распоређивање делова меса и сала траје 52 часа без прекида. Све се обавља у миру и добром расположењу. Покрети већ тако често понављани су увежбаани и прецизни. Лов на китове је паклени посао, али не за све Ескимима са Рта Бороу. Некима је то задовољство и зато би се јако зачудили кад би им се рекло да их Европљани сматрају херојима...

На северној обали Аљаске, на 72° северне ширине, Арктички океан је смирнут једнаест месеци годишње. Гром де леда покатак достижу и 20 километара ширине а њихова дебљина у води седам

до осам метара. Блокови леда попуцали услед отопљавања у јулу још се готово не почину ни да топе а већ се наново леде у септембру.

Саонице су једино транспортно средство Ескимима, а за њих су неопходни пси. Свака породица има најмање 12 паса које храни месом китова а оставља их да спавају напољу ма какво време било. Често дивљи међу собом они су веома послушни и одани свом господару.

Умијак је нека врста већер кајака. Начињен је од коже морске краве затегнуте преко костура од савитљивог дрвета. Ескимима га употребљавају да би се што више приближили киту. Екипа ловаца се састоји од четири веслача и харпунера. У последње време се и Ескимима модернизирало и све више замењују весла мотором од 4 кс. који се причврсти на спољни део чамца.

Француз Ив Берж прешао је 150.000 километара кроз 53 земље и стигао до Аљаске где је са Ескимима ловио китове

слободно теку. Усред околике белине, сам Арктик изгледа црн. На обали се санте преливају од плаве до тамнозелене боје уколико се више иде у дубину.

Камп је зачас створен: шатор заштићен од ветра са три мала ледена зида може да прими 4 особе. Страна према мору треба да остане слободна: ту је право место за осматрача.

Сасвим уз обалу налази се и умијак, мало већи од кајака, спреман да се у свако доба отисне и зарони свој кљун у воду.

Опасан спорт

Џон испрегну псе из саоница и упознаде ме са другим члановима екипе: Томијем, Џеком и Петером, солидним момцима од двадесетак година, вечно добро расположеним као што су и сви Ескимима. Томи ми објасни да се налазимо у једном од 12 кампова распоређених дуж санте. Сваки има свог осматрача а они се међусобно обавештавају малим барјачињима. Кад се појави кит, а догоди се да прође и више недеља у очекивању, умијаци се зачас отисну на море да свом брзином прате животињу. За време трке екипа која се налази на челу једина има права да му се приближи, док харпунер стојећи на прапцу умијака баца харпун.

Камповање на — 20°

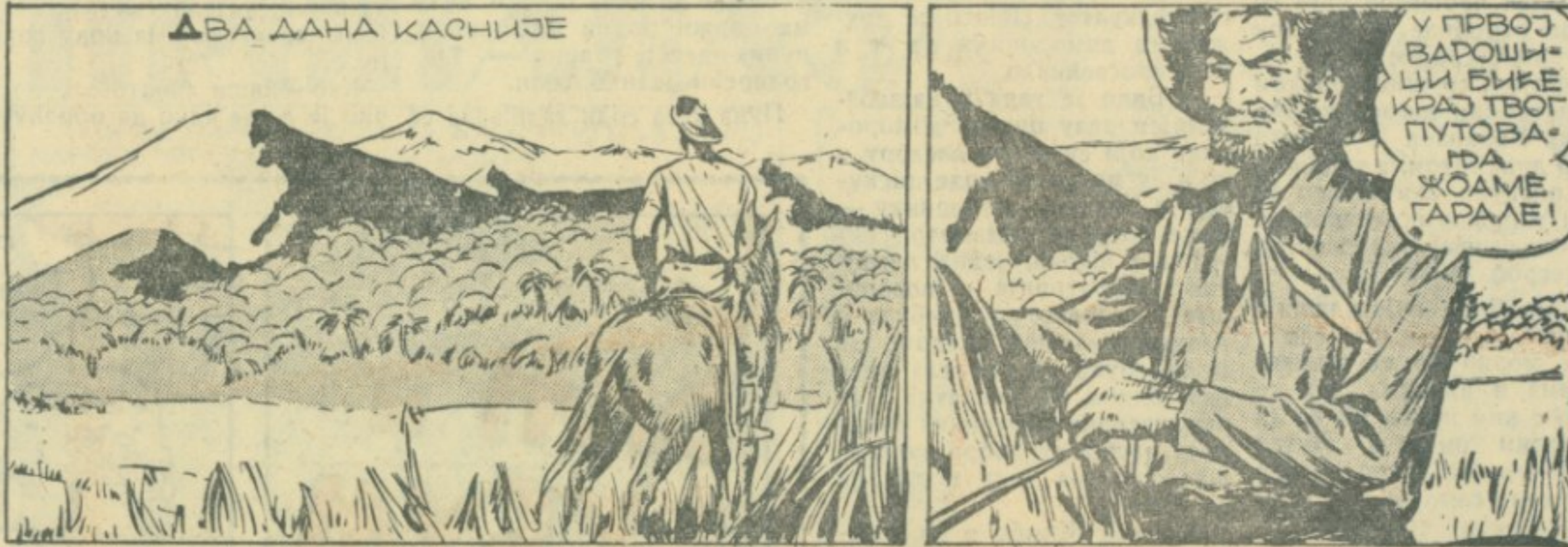
Док смо чекали да кренемо у лов, играли смо карте, смејали се и измењивали преко тумача енглеске или француске

Лов на китове почиње у пролеће и траје 4—5 недеља. Испретурају и стиснути леденасти блистају на сунцу као огромни дијаманти. Призор је готово нестваран. Воља наше запреге коју вуку седам паса, завс се Џон Нокапигок; он стојећи позади више на запрегу, храбри, шибла, исправља пут. Пас на челу, најпаметнији и најстарији, изабрао је сам најбољи правац. Два пса, која каскају поред нас, спремна су да замене оне из запреге у случају потребе. Ја сам се шибан ветром, шћурурно упола стојећи упола седети на сандуцима са конзервама и муницијом и осматрао околина спреман да пуцам на дивље гуске у лету, и у одбрану од белих медведа.

Арктички океан је црн

После два и по часа необичне шетње саоницама по мору, стигли смо на место где струје, упркос хладноће која у мају износи од —5° до —20° што зависи од доба дана —

ПО ДОМАЊУ ЖИЛА ВЕРНА ПРАВ О ОСУЂЕН ЦРТА Н. КРУЉЕВИЋ

Језеро... од гаса

У централној Африци, у планинама Митумба, налази се планинско језеро Киву.

Белгијски хидробиолог открио је 1935. у дубинама вода овог језера гас — метан.

Последњих година језеро је било свестрано испитано и на учници су закључили да је овај гас биолошког порекла. Настао је од распадања планктона који су се столећима, умирући, спуштали на дно језера. Велик притисак који влада на тој дубини и повећана густина воде (услед соли) спречавају да се гас дигне на површину.

Научници сматрају да се у дубини језера сакупило 57 кубних километара метана.

ИЗГУБЉЕНИ

Извиђачка патрола, обилазећи један сектор у џунгли на острву Гуам, највећем у групи Маријанских острва, била је нападнута стрелом. После неколико часова одред војника је успео да опколи нападаче: два маљва унола гола човека. Били су то Јапанци, који ни 18 година после завршетка рата нису знали да је он окончан. Неколико дана доцније упућени су авионом за Токио.

Прича се да се на око 3.000 острва у Пацифику налази још велик број Јапанаца под оружјем. Многи и не знају да је рат завршен. У Токију је образована 1954. године једна истраживачка мисија са задатком да пронађе све залутале људе и врати их у садашњост. Од 6 и по милиона јапанских војника који су се 15. августа 1945. године, на дан капи тулације Јапана, затекли на Пацифику, неколико десетина хиљада се воде као стално нестали. Многи су помирли а многи, око 5.000 њих, постали су жути Робинзони.

Ако би случајно у току наредних 20 година дошло до трећег светског рата на Пацифику — каже шеф истраживачке мисије — многи од тих војника би поверовали да то још траје други светски рат. За многе се мисли да су умрли и породице су им подигле споменике као херојима рата. Један професор кога су патроле заробиле у октобру 1956. године својом руком је, по повратку, срушио будаком свој надгробни споменик. Други жути Робинзон је то исто урадио динамитом, а трећи који је потпуно сам живео 11 година у прашуми, сваког месеца доноси цвеће на свој сопствени гроб.

Није било најстрашније — причао је он — што сам у џунгли морао да се храним пацовима и пауцима, већ то што ни с ким нисам могао да проговорим ни реч. Лутао сам данима око једног урођеничког села само да бих некоме могао рећи „добардан“.

И најзад, после 11 година, седам месеци и 12 дана ћутања, каплар Ито, како се он звао, одрекао се свог схватања верности и предао патролама.

На једном од Филипинских острва неки несаломљиви Робинзони су напуштали џун-

глу и кришом се увлачили у један амерички логор да би гледали филмове.

Матура у честару

Поручник Јамамото и његових 11 другова на острву Мин доро нису се досађивали. Јамамото је у грађанству био професор математике и веома образован човек, па је одлучио да обучава војнике који су с њим били одсечени од света.

— Сваког дана после рада на пољу, — прича он, — организовао сам вечерње курсе ве разних предмета из којих се тромесечно полагали ишли те.

После четири године рада, Јамамото је извео већ пет матураната. Једначасти, најграђаничнији, успео је ипак, после девет година provedених у честару да положи матуру. У међувремену је једач од њих, бивши возач трамвaja у Токију завршио и филозофски факултет. Пошто се дружио са домозовима он се и њих просвећивао.

— Било је тада у најзабаченијем делу џунгле димороза који су знали алгебру и који су могли да воде дискусије о Њутну и Копернику — каже поносно Јамамото.

Једна школа, једна хемијска лабораторија и позориште саграђено од бамбуса и палмовог лишћа сведоче да је та група ту провела дуги низ година. По повратку у Јапан, ученици поручника Јамамота нашли су добра запослења о којима нису могли ни да сањају.

Војници Жимбо и Нобухико остали су у прашуми да буду обични чувари у студију где се снимало и где су они били „главне“ звезде. Американци су их убеђивали да је рат завршен али су они остали при својој — да је то само америчка пропаганда. Нобухико није у то веровао ни кад му се јавила сестра те дефоном и кад јој је перпо-

ЈАПАНСКА ВЛАДА РЕДОВНО УПУЋУЈЕ НА ПАЦИФИЧКА ОСТРВА СВОЈЕ ЕКСПЕДИЦИЈЕ КОЈЕ ТРЕБА ДА УБЕРЕ СВОЈЕ СУНАРОДНИКЕ ДА ЈЕ ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ ДАВНО ЗАВРШЕН

знао глас. На силу су их убацили у авион а они су покушали да изврше харикрири убојењу да их воде у змички заробљенички логор.

Килограм соли за десет година

Наредник Какуо Шимада, и наче баштован, повукао се са својих десет другова у неприступачан део Нове Гвинеје. Успео је да међу својим људима одржи ред и дисциплину пуних десет година — 10 година гондарећи једино соли.

Пуна кеса соли задржала се

код њега још из времена када му је лекар препоручио да пере ноге у сланој води.

— Ова со мора да чам траје најмање десет година — објаснио је он друговима. — Ако Американци заузму острво, наше снаге ће га свакако товарити. Али то може дуго да траје.

Шимада је свакоме давао део соли за годину дана а затим је драгоцену намирницу затворио у једну кутију коју је отварао само на нову годину.

Као бивши баштован, покучио је људе како да обрађују

земљу усред џунгле. На неколико хектара гајили су кромпир, воће, разно поврће и шећерну трску. Кад им је нестало соли, упутио је људе да пронађу обалу мора и из морске воде добију со. Али пресрела их је једна америчка патрола која је једва успела да им објасни „новост“: рат је завршен пре 225 месеци.

Људождери против своје воље

— Нас петнаест смо се повукли у честар Нове Гвинеје. — прича бивши службеник у

Нагасакију Мирору Нода. — Недељама смо јели само корење и скакавце а једног дана нам неки Папуанац донесе комад меса у замену за ручни сат и перорез. Тек што смо халаљиво појели месо, он нас упита: „Да ли је био до бар и укусан овај човек?“

— Неколико дана доцније, нашли смо лешеве Јапанаца који су страдали у окршају са аустралијским патролама. Одлучили смо да их поједемо, али смо после добили страшне грчеве у желуцу. Пуна три дана јели смо доцније једног поручника и већ навикнути наставили смо са том праксом.

Заборавао је своје године и свој језик

Кад је поглавица села угледао Ноду повикао је:

— Лингали!

Лингали је био његов син кога је недавно био изгубио. Пуних пет година поглавица племена је Ноду сматрао за свог сина јер је веровао да се умрли претварају у људе са светлијом кожом.

Поглавица племена који је мислио да ће Нода увек остати међу њима и да ће га једног дана наследити, одлучи да му нађе жену.

— Био сам изгубио наду да ћу се вратити у цивилизовани свет — причао је Нода. — Био сам заборавио своје године, скоро сасвим јапански, кад је један догађај прекинуо припреме за свадбу: умро је поглавица и ја сам побегао.

И после осамнаест година од примирја још има жутих Робинзона. Пуковник Итогаки из уреда за истраживање израчунао је да ће један од залуталих војника, можда поручник Косука, тући рекорд Робинзона Крусое по дужини боравка на истом острву.

УСЛУГА ЗА УСЛУГУ

Фотообјектив „уловно“ је једног становника Амстердама на необичном послу: стојећи на балкону своје куће он чисти праšину са крова зграде... на другој страни улице. Иако је Тромпетерстаг, улица најдужа у граду широчина је свега 71 сантиметар.

Транспорт већих предмета — делова намештаја, на пример — веома је велики проблем за становни-

ке ове улице у којој поред станова има и знатан број трговина. Али у сваком злу има нечег доброг: суседи који живе једни преко пута других лако могу да узајамно чине услугу: оперу суседу спољашња окна на прозорима, очисте упрочеће, кад се снег отопи, кров или да залију цвеће на комшијском балкону кад је овај на годишњем одмор.

ЧУВАЈТЕ СЕ СЛОНОВА

Једна домаћица из Мелбурна по повратку са пијаце свратила је у зоолошки врт да мало прочета и види животиње. Пред одељком за слонове толико се загледала у слоноа званог Абу да уопште није приметила кад јој је дру

ги извукао из корпе: килограм телетине, шест банаана, дванаест кобасица, килограм бутера и на крају и новчаник у коме је било неколико аустралијских ливри — и све то појео.

Према изјави чувара слон се и после овог необичног обеда добро осећа. Само се не зна како се осећала домаћица љубитељка слонова кад је угледала празну корпу.

Већа од Голфске струје

Голфска струја није највећа струја у океанима. Око Антарктика, кроз мора која заплускују његове обале, креће се „река“ чија ширина на неким местима достиже и 1.300 километара. Њено име је Источна струја или Струја западних ветрова. У њеној кружој струјање увучен је двестотинити део воде свих мора и океана на земљи — 6 милиона кубних километара. Један круг око антарктичког континента, површинске воде ове струје учине за 16 година.

ПОСЛОВИЦЕ О СРЕЋИ

Нико нема среће сваког дана (грчка).

Срећоме и петом носи јаје (лакедемонска).

Срећан човек је рећи од бего гаврана (римска).

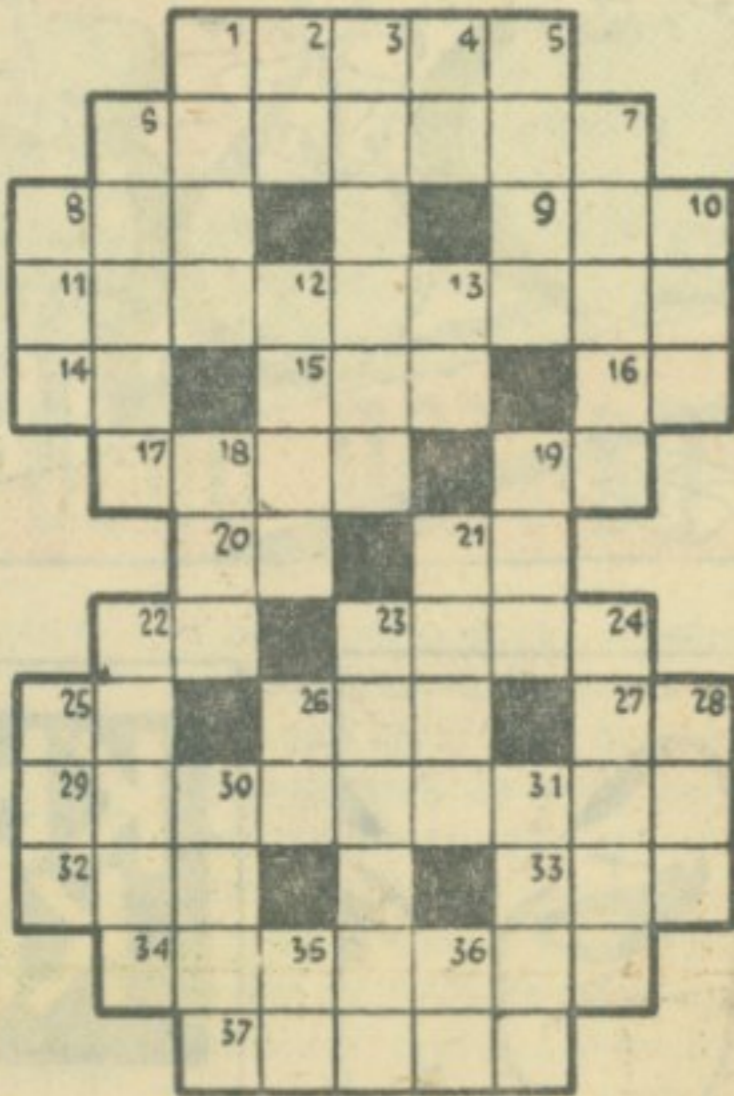
Нико није срећнији од онога ко верује у своју срећу (немачка).

Срећа се пружа даље и онда најдуже руке (енглеска).

Више вреди имати срећу него лепоту и сабљу (арабљанска).

УКРУШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) домаћа перната животиња; 6) на снажна промена власти; 8) бивша португалска колонија у Индији; 9) острво на Јадрану; 11) но винарска прича; 14) два иста сугласника; 15) део намештаја; 16) река у Аустрији; 17) преворје; 19) два сугласника; 20) домаћа животиња; 21) музичка нота; 22) зачин; 23) глас; 25) иницијали нашег филмског глумца; („Мушкарци“); 26) боја; 27) хемијски знак за радијум; 29) лахор; 32) зимски спортски центар у Шведској; 33) лука у Израелу; 34) индустријски град у Словенији; 37) грчко слово.

Усправно: 1) речна риба; 2) два самогласника; 3) четврти ступањ дига тонске скале; 4) злато (Фр.); 5) део руке; 6) песничко дело; 7) град у Словенији; 8) шиб; 10) град у Француској; 12) град у Норвешкој; 13) показна заменица; 18) орган чула слуха; 19) плин; 21) река у Сибиру; 22) физкултура; 23) вил; 24) панталона; 25) бања у Велији; 26) опеза; 28) мушко име; 30) стих (поетски); 31) место у Србији; 35) хемијски знак за бизмут; 36) иницијали нашег стога; 39) место (поетски); 31) место

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Адамс; 6) квадрант; 8) аја; 9) Мас; 11) Колумбија; 14) ат; 15) Рим; 16) гд; 17) орач; 19) ма; 20) он; 21) са; 22) ОО; 23) Лето; 25) ам; 26) рен; 27) зп; 29) Клеопатра; 32) Тел; 33) лек; 34) Тицијан; 37) сирак.

Усправно: 1) авал; 2) да; 3) Адамич; 4) М(аринковић) Р(анко); 5) сами; 6) Кјото; 7) тајга; 8) ака; 10) сад; 12) Уран; 13) Б(ожни) М(ирко); 18) роб; 19) мат; 21) Сел; 22) омет; 23) лептир; 24) Озрен; 25) акт; 26) ро; 28) пак; 30) Елис; 31) тлак; 33) Ц(анкар) И(ван); 36) ја.

Многи људи имају необичне пасије. Другима оне изгледају смешне а понекад значе само губитак времена. Американец Роберт Серт из Лонг Бича у Калифорнији бави се прављењем малих предмета у сијалицама од 1500 вати.

Све је почело још 1924. године кад је један пријатељ, у разговору, почео да хвали стрпљење и прецизност неких људи који успевају да у боци изграде читав брод. Обично су то чинили стари морнари да прекрате досаду.

Серту се то учинило интересантно али је сматрао да ипак треба нешто ново направити. Већ три дана доцније он је свом пријатељу показао један детаљ из природе у сијалици од 1500 вати...

То је у ствари и био почетак једне необичне колекције: разних минијатура затворених у сијалицама.

Алат му је једна обична жица са врхом као у чоиде помоћу које он у сијалицу ставља један детаљ по један као кад се слаже мозаик.

Упоран седамдесет осмогодишњак има већ више од 1000 репродукција у сијалицама. Велику помоћ му пружа и његова жена која боји фигуре и прави костиме за личности. Све то много стаје, наравно не рачунајући још и време које се утроши за то.

Никад још ни један купац није прешао праг радње коју држи модискиња Една Шредер из Лос Анџелоса, а она и даље ствара моделе који постижу огроман успех.

У њеној радњи се налази 85 минијатурних шешира, од којих највећи има пречник једне петодинарке. Наравно, да би шешири имали одговарајући амбијент за њих су начињени. сразмерни њима: комод, држачи, теписи и огледала.

Една Шредер, пре него што је почела да се бави израдом ових минијатурних шешира, радила је као професионална модискиња и била позната као врло вешта радница. Али рад на минијатурама је толико заинтересовао да је напустила свој прави посао и посветила се само њима. Каже да јој највећи део времена пролази у тражењу одговарајућег материјала да би се постигао што већи ефекат.

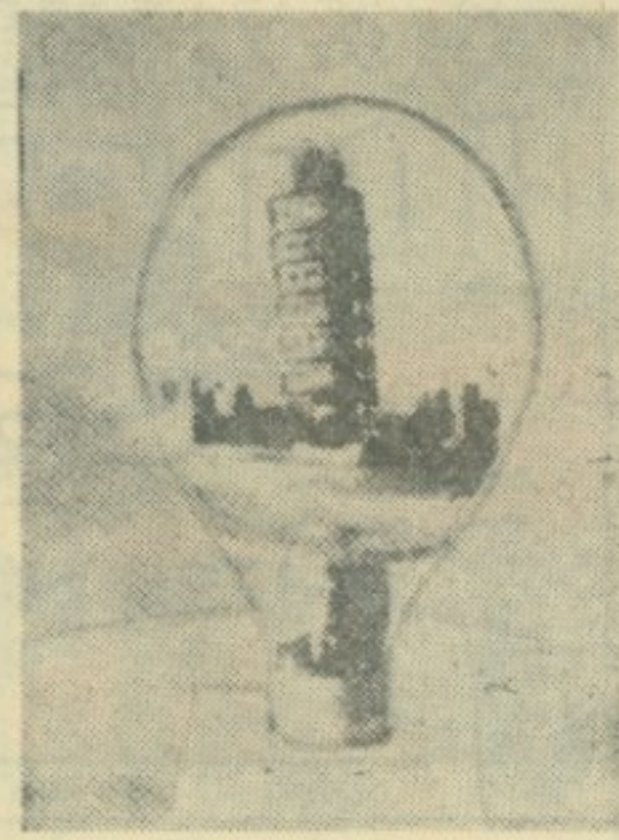
Разне птице, као што су мале беле чапље, лабуд и фазани потребни су јој због својих пера. Наравно бира најмања пера да би одговарала величини шешира.

И поред тога што нема купца ова модискиња је веома позната — добила је велики број награда за свој напоран и прецизан рад.

У УНУТРАШЊОСТИ ЈЕДНЕ СИЈАЛИЦЕ ОД 1500 ВАТИ РОБЕРТ СЕРТ СЛАЖЕ ПРВЕ ДЕЛОВЕ ЈЕДНЕ КУЊИЦЕ ОД ДРВЕТА, ПРЕТХОДНО НАМАЗАНЕ ЛЕПКОМ. ОБИЧНА ЖИЦА СА ЧИОДОМ НА КРАЈУ ДОВОЉНА МУ ЈЕ ЗА ОВУ „ОПЕРАЦИЈУ“

КУЛА У ПИЗИ У ОБИЧНОЈ СИЈАЛИЦИ

РОБЕРТ СЕРТ НИКАД НИЈЕ ВИДЕО ЧУВЕНУ КУЛУ У ПИЗИ, АЛИ ГЛЕДАЈУЋИ СЛИКУ НАПРАВИО ЈЕ ЗАСТА ИЗВАНРЕДНУ ИМИТАЦИЈУ. ОВО СВОЈЕ МАЛО РЕМЕК-ДЕЛО ЗАВРШИО ЈЕ ЈЕДНИМ ЗАПУШТАЧЕМ КОЈИМ ЈЕ ЗАТВОРИО СИЈАЛИЦУ, СТАВИВШИ НА ЊЕГА ПРЕТХОДНО СВОЈУ СЛИКУ

ОВА КОКЕТНА ЛУТКИЦА КАО ДА ЈЕ ИЗ 1900. ГОДИНЕ. КОЛИКО ЈЕ ВЕШТИНЕ И СТРПЉЕЊА ВИЛО ПОТРЕБНО ДА ВИ СЕ НАПРАВНО ОВАЈ ШЕШИРИЋ ОД ЧИПКЕ

МИНИЈАТУРНИ МОДЕЛИ ЕДНЕ ШРЕДЕР

Јесте ли већ чули да...

...према статистикама америчких осигуравајућих друштава мали људи и жене живе дуже од високих

...Французи су 1961. год. утрошили 9.000.000

м² материјала за шаторе.

...са старењем настају промене ткива у средњем мозгу. То доводи до савиности која се разликује од правог сна тиме што се не може завршити лако услед тога што је узимање кисеоника смањено.

...Дон Ото из Фила дефије описао је болест хемофилију (претерано и дуго крварење при повреди) и утврдио (1803) да од ње па те готово само мушкарци али су њен преносилац жене. Жене-хемофиличари су примећене тек 80 година касније.

...од половине Јула до краја септембра у заливу Боке се појављује нарочита врста рибе зубатац који нарасте и

до 15 кг тежине. Народ их зове парги а то је у ствари редак становник Јадранског мора познат у науци под именом „dentex gibbosus“.

...сан је слика смрђи али је он ипак бољи од сваког лека који би излечио невољу будног стања. Можда јој кори је потребно њено нормално следовање сна да би функционисала макар и несавршено.

...први пут су се на париским улицама појавила црвена светла 1932. године.

...младунчету кукавице чија је мајка подметнула јаје у гнездо славуја, крила толико

нарасту да му кућа у својитеља постане тесна пре него што је у стању да полети.

... прва бугарска банкнота под бројем 100001, од 20 лева, беле белог дувана, штампана 1. августа 1885. године чува се у Габровском окружном музеју.

... Француска комедија је недавно изведена по 1000 пут Молијеровог „Грађанина племића“. Прва представа је изведена 14. октобра 1670. године за време Луја XIV.

...на сцени Народног позоришта у Београду дају се све значајније Вердијеве опере већ више од 40 го-

дина. Прва „Трубадур“ приказана је 24. III. 1920. а последња „Набуко“ 1. VI. 1963.

...зеваше се јавља најчешће кад се не ради и осећа досада. Тада се оно јавља као „глад за кисеоником“.

Курс фотографије за почетнике

III час

Више о избору фото-папира

Фото-папир, или како се он исправније зове „позитивски материјал“, у принципу се не разликује од филмова или „негативског материјала“. И на њему постоји емулзија, ситни кристалици сребрових соли који су везани желатином. За разлику од филма, емулзија је преко везивног слоја овде наметна на папир или картон.

Пошто код позитивског материјала нема потребе за таквим великом осетљивошћу као што је случај код негативског, он се састоји од ситнијих зрна, кристалида и то више од сребра хлорида. Ту се такође не врши сензибилизација (накнадно проширивање осетљивости на одређене боје), тако да он није осетљив на чисто црвену или наранџасту боју, што омогућава рад под таквим осветљењем.

Ипак и код позитивског материјала имамо разних врста са посебним особинама. На првом месту контраст, односно изражитост преласка белих површина у црне на фотографији. У већини случајева употребљено „нормални“ материјал. Ипак, ако је негатив сувине „мек“, тј. ако није довољно контрастан, узешмо папир са ознаком „тврди“ или „веома тврди“, који овај недостатак негатива у великој мери може ублажити или чак отклонити. Овакв материјал се такође употребљава код репродукција пртежа или штампаног текста.

Ако је негатив исувине контрастан, „тврди“, треба употребити „мек“ или „веома мек“ папир. При изради портрета такође се препоручује употреба „ме-

ког“ материјала.

Треба имати на уму да је „тврди“ материјал обично знатно мање осетљив на светлост од „мек“ или „веома тврди“ и „мек“ односе се само на контраст а не на физичку тврдоћу; у овом случају ће тврди материјал имати тврђу подлогу, што се на кутији означава као „картон“.

Папир се може добити већ и сечен у разним форматима: 6,5 x 9,5 см, 9 x 12 см, 9 x 14 см, (дописна карта), 13 x 18 см, 18 x 24 см итд. Према боји подлоге папир може бити бело, боје слонове кости, жућкаст и слично.

Све набројане особине увек су означене на паковању. Сем картонске кутије или кесе у којој се папир продаје, он је умотан још у црвену хартију. Ако већ не располажете првеном сијалицом за рад у мрачној комори, обична, слабија сијалица умотана са два слоја овакве хартије може сасвим одговорити потреби.

Експеримент са објективом апарата

Објектив је најважнији и најосетљивији део апарата. Састоји се из једног или више стаклених сочива чија је намена да на задњој страни апарата у равни филма, верно дају лик предмета који се слика.

Код највећег броја апарата се скидањем задњег поклопа (за узимање или вађење филма) може директно видети објектив са унутрашње стране. Да бисмо боље разумели функционисање објектива, предложимо вам један мали експеримент. Потребна је плочица од мутног стакла формата сличног филму. (Обич-

но стакло се прилично лако може замутити ако се трља песком или се може узети и комад „масне“ хартије).

Ставите плочицу на место где би дошао филм и отворите застор објектива (најчешће се то може извести стављањем прстена за време експонирања на ознаку В или Т. У првом случају, објектив ће бити отворен све док се прстом држи окцидал, док ће у другом бити стално отворен до идућег окцидала). Ако се окренете неком светлом предмету, напр. гледајући из собе кроз прозор, видећете на мутној плочици извртну и јако умањени лик предмета. Код сасвим једноставних апарата, о којима смо говорили у првом курсу, лик, ако није сасвим близу, биће јак и оштар. Код сложенијих апарата (Лајке, Контакса, Ретине, Вере, немачки), Зоркија, Ф.Е.Д. Кијева (совјетски), Јашика (јапански) и других мора се подешавати оштрина слике. За ово постоји ручица или дугме на самом објективу. Кад је окренете објектив готово неприметно удаљава или приближава, тако да се на одређеном месту добија оштар лик. Када га изоштри-те, проверите ваше око на даљинару објектива где су одстојања назначена у метрима. Видећете да ако предмети нису изувеште удаљени овако можете чак мерити и даљине.

Урадио још једну ствар. Постоји механизам код сложенијих апарата који се зове дијафрагма или бленда. Она је слична очној зеници и може се скупљати и ширити. Дијафрагма се помера такође на објективу посебним прстеном. При њеном затварању, наравно, лик ће на мутној плочици губити од своје осетљивости. Ипак, пажљиви-

јим посматрањем ћемо видети да многи предмети који при пуном отвору нису били оштри, сада добијају у оштрини ико су даљни или ближи но што даљинар показује. При сасвим притвореној дијафрагми биће оштри сви предмети, од сасвим блиских до најудаљенијих. Затварањем дијафрагме повећава се тзв. „лу блиска оштрина“.

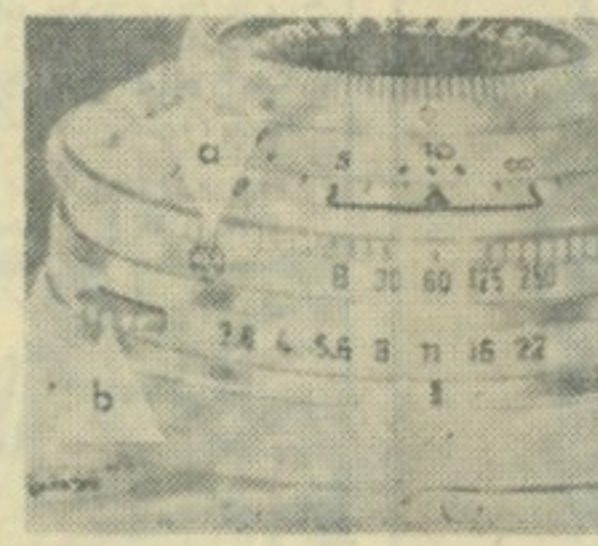
Сада већ можемо објаснити разлику између једноставних апарата, код којих није потребно подешавање оштрине, и сложенијих, где то морамо чинити. Објектив једноставних апарата је направљен тако као да је дијафрагма готово сасвим притворена и тако се добија оштрина од око једног метра па до бесконачности, због чега подешавање није ни потребно.

У чему је онда предност скупљених апарата ако се мора стално мислити и на даљинар и дијафрагму? Ево објашњења: малим отвором на сочину хвата се и мала количина светлости. Према томе, можемо сликати само врло добро осветљене предмете при релативно дугом времену експонирања. Морамо се дакле одрећи снимања под слабијим осветљењем и предмета у брзом кретању. Док код једноставних камера експонирање траје обично 1/25 део секунде, код сложених се ово време може мењати од више секунди па до једног хиљадитог дела секунде. (На објективу је назначен само именица разломка, тј. уместо 1/60 сек. назначено је 60, уместо 1/300, стоји 300).

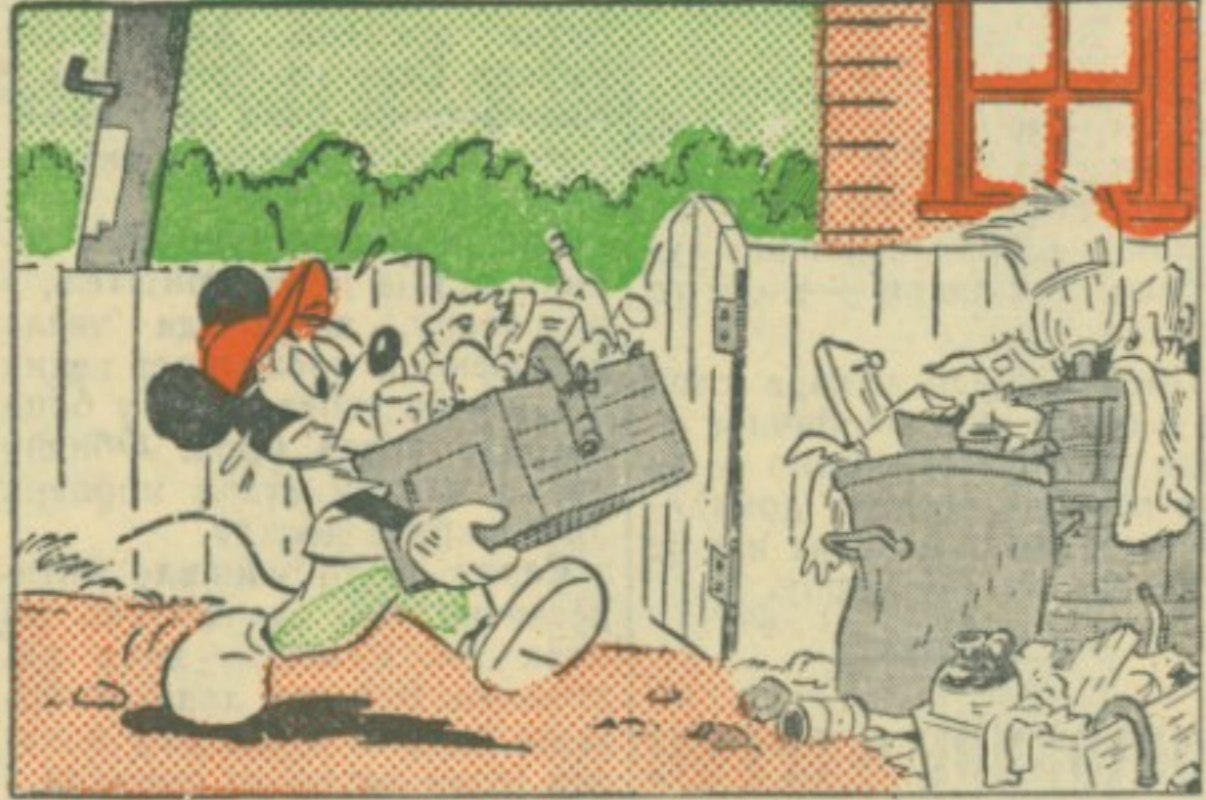
Отвори дијафрагме означени су такође бројевима. Обично ћете видети бројеве 2,8—4—5,6—8—11—16 итд. Што је број већи дијафрагма је затворенија. Сваки наредни положај дијафрагме

даје два пута мању количину светлости од претходне. Тако ће отвор 5,6 бити двоструко мањи по површини него отвор 4, што треба узети у обзир при снимању.

Како да изађете на крај са подешавањем трију величина: даљинара, времена експонирања и дијафрагме, да бисте добили исправну слику — сазнаћете у идућем часу.

ОБЈЕКТИВ НА АПАРАТУ РЕТИНЕТА 1-А ДАЉИНАР СЕ ПОДЕШАВА ОКРЕТАЊЕМ САМОГ РУЧА СОЧИВА; НА СЛИЦИ ЈЕ ПОДЕШЕН НА 10 МЕТАРА. ОКРЕТАЊЕМ НАЗУБЉЕНОГ ПРЕСТАНА ОЗНАЧЕНОГ СА „А“ ПОДЕШАВА СЕ ВРЕМЕ ЕКСПОНИРАЊА; У ОВОМ СЛУЧАЈУ ВРЕМЕ ЋЕ БИТИ 1/60 СЕК. РУЧИЦАМ „Б“ ПОМЕРА СЕ ДИЈАФРАГМА, КОЈА ЈЕ ПОСТАВЉЕНА НА ВРЕДНОСТ 11, ДАКЛЕ НА ПРИЛИЧНО МАЛИ ОТВОР.

**ШОХ
НИЗ
ЯРА**

Ква-Ква!

Убеђује Паја Патак

НЕ УМЕ ДА ЛАЖЕ

Власник једног циркуса убеђује Шиљу да би му било добро ако се код њега прими за чистача лављих кавеза.

— Не бојте се — каже му власник — важно је само да кад уђете у кавез, лавови стекну утисак да се ви њих не бојите.

— Не могу да се примим тог посла! — закључи Шиља.

— Због чега?
— Па, знате, ја не умем да лажем.

ПРАВИ ЈЕ ПРОРОК

— Како си задовољна новим лекаром? — пита Пата Белку.

— Ах, он је прави пророк.

— Како то?
— Тако лепо. Кад је пре месец дана почео да ме лечи рекао је да ћу ускоро моћи да скочим до плафона. И стварно сам данас скочила кад сам видела колико износи његов рачун.

ВЕЛИКА УТЕХА

Жали се Пера Ждера како у последње време нагло ћелави.

— Немој да се секирани због тога — теши га Шиља. — Ја знам како ћеш је најбоље сачувати.

— Како? — зину радознано Пера.

— Стави оно што ти је остало у медаљон.